

II. Decentralizáció és közösségi fejlesztések Kolozsváron¹

II.1. Kolozsvár finanszírozási helyzete, a pénzügyi autonómia és a központi kormányzattal való kapcsolat

II.1.1. A decentralizáció és a helyi költségvetési szabályozás

A decentralizáció folyamata különösen nehézkesen alakult a poszt-kommunista országokban, így Romániában is. Az uniós csatlakozás és a megelőző előkészületek hozták az első számottevő változásokat a helyi érdekérvényesítési rendszerben.

A maastrichti szerződés értelmében a korábban centralizált államigazgatási modelleket, a szubszidiaritás elvén alapuló, a nemzeti kormánnyal párhuzamosan együttműködő, helyi és önálló berendezkedési formák váltják fel.

Az Európai Unió a két berendezkedési forma előnyeit igyekszik összehangolni: a felső és általános érdekeket koherens egységes politika hivatott összeilleszteni, míg a helyi problémák megoldása minél tágabb decentralizáció keretében érvényesülhet hatékonyan.

A decentralizáció fogalmát Romániában elsőként a 1991-es Alkotmány említi, amely alapelveként szögezi le: a területi-közigazgatási egységekben a közigazgatás a helyi autonómia és a közszolgáltatások decentralizálásának elvén alapul. A 2003-as évi módosítás eredményeként már mindkét fogalom – a decentralizáció és a dekoncentráció is² – megjelenik az új Alkotmányban. A 1991. évi 69.

1 A szerző közgazdász Kolozsváron.

2 Dekoncentráció: jelenti a közigazgatási feladatok átadását egy alacsonyabb, de szintén a központi kormányzatnak alárendelt szintre. A hatásköröket a központi kormányzat nevében látják el helyi vagy megyei szinten, viszont a helyi költségvetési intézményeknek nincsen döntési joguk. Delegáció: a döntéshozatal egy jól meghatározott szakterületre vonatkozóan átkerül egy alacsonyabb kormányzati szintre, amelyek felelősséggel tartoznak a központi közigazgatásnak az áttutalt feladatok elvégzéséért
Devolúció: a közszolgáltatások pénzügyi és ellátási hatáskörökkel kapcsolatos döntéshozatal teljesen az önkormányzatok feladata lesz. Ez majdnem teljeskörű pénzügyi autonómiát is feltételez.

számú és a 2001. évi 215. számú helyi közigazgatási törvény már tartalmazza a decentralizációra vonatkozó előírásokat : „A területi közigazgatási egységekben a közigazgatás a helyi autonómiának, a közszolgálatok decentralizálásának, a helyi közigazgatási hatóságok választhatóságának, a törvényességének és a különleges jelentőségű helyi kérdések megoldásában az állampolgárok megkérdezésének elve alapján szervezendő meg és működik”.³

A 2004. évi 339. számú decentralizációs kerettörvény okozta nézeteltérések és gyakorlati problémák – amelyeket főként az újonnan decentralizált hatáskörök mellé rendelő pénzügyi források hiánya és a hatáskörök homályos elkülönítése váltott ki – megoldása érdekében jelent meg az új és jelenleg is érvényben lévő 2006. évi 195. számú decentralizációs kerettörvény. Ez szabályozza a decentralizáció folyamatában pl. az adminisztratív kapacitást, a delegált, a kizárólagos, a megosztott hatásköröket, eljárási irányelveket stb. Az egyik legfontosabb újítást a 6. szakasz tartalmazza, amely szerint „a hatáskörök átutalása csak a teljesítésükhöz szükséges erőforrások biztosításával lehetséges.”⁴ Ennek értelmében a megyei szintű vezetés hatáskörébe tartozik a vízellátás, a megyei utak karbantartása, a közszállítás, a megyei kórházak karbantartása és a csendőrség szolgáltatásai. A kórházak és közutak karbantartási költségeit kizárólag a központi költségvetésből elkülönített alap fedezi.

A helyi önkormányzat kizárólagos feladatkörébe tartozik a vízellátás, távfűtés hálózat, helyi közszállítás, a településeken belüli utcák karbantartása illetve megosztott felelősséget vállal az egészségügyi, oktatásügyi és szociális ellátásért.

A helyi és megyei önkormányzatok költségvetése a bruttó nemzeti termék csupán 23%-át képezte 2007-ben, ami messze a legjobban decentralizált skandináv pénzügyi autonómia szintje alatt van, közel az újonnan csatlakozott államok pénzügyi decentralizációs szintjéhez.⁵

A továbbiakban részleteiben megvizsgáljuk a önkormányzati bevételek struktúráját és az ehhez kapcsolódó törvényes keretet,

3 Lásd az 1991. évi Alkotmány erre vonatkozó fejezeteit, az 1991. Évi 69. számú, a 2001 évi 215. számú helyi közigazgatási törvényeket.

4 Lásd Butyka Loránd: Decentralizáció és Dekoncentráció, Korunk III évfolyam 2007. Június

5 Lásd Worldbank series: Local Social Services Delivery Study. Vol. 2: Main Report, <http://siteresources.worldbank.org/EXTROMA/Resources/lssdmain.pdf>

amely a megosztott adójellegű jövedelmek és állami szubvenciók mértékét szabályozzák.

A 2007. évi 273. számú helyi közpénzügyi törvény alapján a helyi költségvetés bevételi tételei:⁶

a. Saját bevételek: adók, illetékek, megosztott adójellegű jövedelmek

Saját adójellegű jövedelmekhez sorolják az ingatlanadót, szállodai szobára kirótt- hotel-adót, reklámfelületért fizetett illetékeket, építkezések engedélyezési díját, cégbejegyzési illetékeket. A saját bevételek legnagyobb részét képező ingatlanadót központilag határozzák meg, a helyi önkormányzatok 50%-ban térhetnek el az előre kiszabott adó mértékétől.

b. Állami költségvetési transzferek⁷ a megosztott adójellegű jövedelmekből (jövedelem- adó) 47%-ot a központi költségvetésből a helyi költségvetésnek utalnak vissza, 13%-ot a megyei tanács költségvetésének, 22%-ot pedig egy ún. kiegyenlítési alapba különítenek el, amellyel a megyei tanács rendelkezik (a redisztribúciós eljárásban 70%-ban veszik számításba a megyékben levő települések pénzügyi kapacitását, 30%-ban pedig a települések területének nagyságát)

c. Szubvenciók, támogatások⁸: 2007 januárjától megváltozott a fix összegű állami költségvetési transzferek átutalási szabályozása. Ennek értelmében az éves költségvetési törvény egyik finanszírozási tétele az önkormányzatok számára elkülönített kiegyenlítési alap. Ez oszlik el a megyék között, figyelembe véve a megye területét, ill. pénzügyi kapacitását. Az elosztás során, az előbbi módszerhez hasonlóan 70%-os súllyal bír az adott megye pénzügyi kapacitása és 30%-os súllyal a megye összterülete. Biztosítva a transzferek méltányos elosztását, további három lépésben a megyei költségvetésből a helyi költségvetésbe utalják a fent említett összegeket, lépésen-

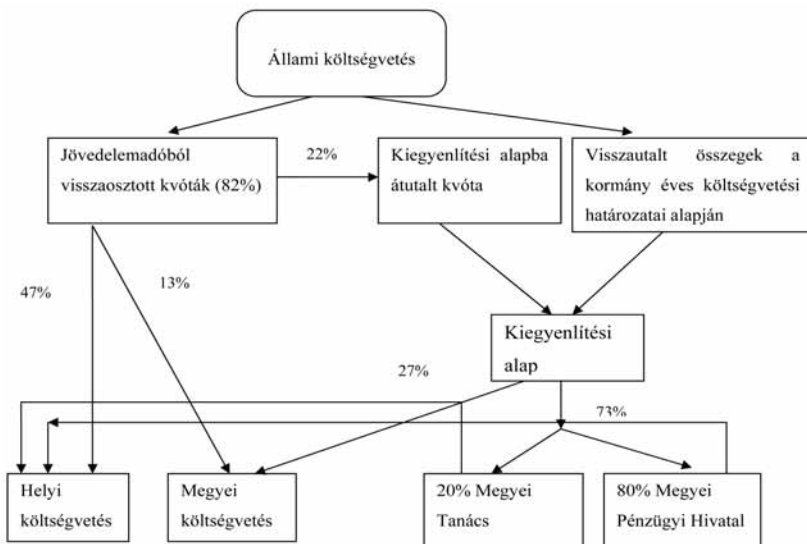
⁶ Lásd 2006 évi 273. számú helyi közpénzügyi törvény

⁷ A helyileg begyűjtött adókat (jövedelemadó, profitadó) a központi költségvetésből osztják vissza a törvény által szabályozott kvóták alapján

⁸ Az állami szubvenciókat fix összegű támogatás formájában utalják át az önkormányzatoknak, melyet az éves költségvetési törvény szabályoz. Az állami szubvenciók nem egy bizonyos előre megszabott kvóta alapján számítódnak és évente változnak

ként ellenőrizve, hogy a transferek által a kedvezményezett megyék összköltségvetése ne haladja meg a megye településeinek egy főre vetített átlagos költségvetését.

Az így kapott transferek 15%-a befektetések finanszírozására fordítódik, a maradék 85% pedig a települések működési költségeit fedezi. A megyén belüli települések közötti elosztás az összlakosság és az összterület alapján történik az első két lépésben, ezután pedig számításba veszik a települések költségvetési hiányát is.



Forrás: Pro Demokrácia Egyesület – Asociația Pro Democratie: Bugete locale planificate participativ - Ghid de bune practici, Helyi költségvetések participatív előkészítése (2008), <http://www.apd.ro/publicatie.php?id=51>

A fenti diagram illusztrálja az állami és helyi költségvetés közötti redisztribúciós mechanizmusokat. A jövedelemadó 82%-a visszaosztódik az önkormányzatok és a megyei tanács költségvetésébe (47% az önkormányzatoknak, 13% a megyei tanácsnak). A jövedelemadóból befolyt összeg 22%-át egy ún. kiegyenlítési alapba különítik el, amelyet utólag az állami költségvetésből egészítenek ki a helyi költségvetések likviditási igényeinek függvényében. A ki-

egyenlítési alap 27%-a megyei költségvetések esetleges hiányát pótolja, 73%-át pedig a megyei tanács illetve a megyei pénzügyi hivatal rendelkezésére bocsátják. Ennek 80%-át a helyi költségvetéseknek utalják át, különböző nominális kritériumok alapján (hány lakosa van a településnek, mekkora a település összterülete stb.), a maradék 20%-ból pedig a folyamatban levő beruházások és fejlesztések költségeit finanszírozzák.

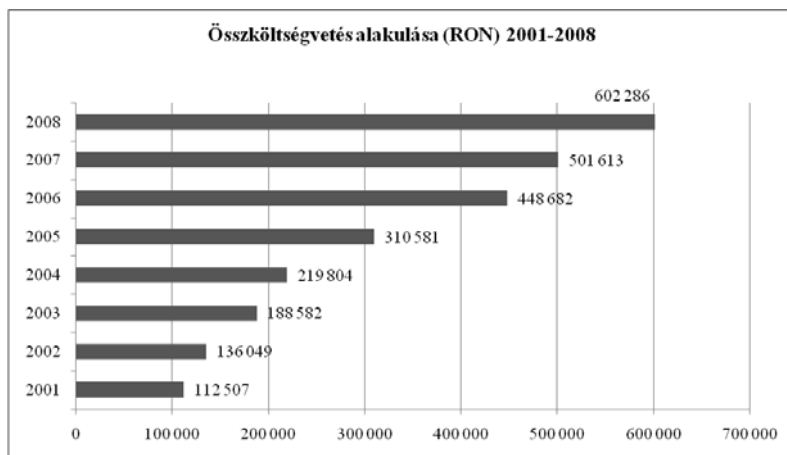
Az önkormányzatok teljes körű pénzügyi autonómiáját leginkább a fix összegű transferek és juttatások árnyékolják be. Ennek oka abban keresendő, hogy habár a decentralizációval az önkormányzati feladatkörök bővültek, a szükséges pénzügyi alapot a helyi önkormányzatok saját bevételeikből nem képesek előteremteni, a befizetett jövedelmek (megosztott jövedelmek) redisztribúciója viszont sok esetben kiszámíthatatlan. A jórészt állami transferekből fenntartott önkormányzatok számára lehetetlen egy többéves stratégia gyakorlatba ültetése, ha a költségvetésük legnagyobb részét képező kormányzati juttatások mértékét nem képesek előre felbecsülni. Így nehéz összehangolni a befektetési tervüket a rendelkezésre álló pénzügyi alapokkal, ami ad-hoc költsékezést és a működési költségek indokolatlan növelését eredményezi. Kolozsvár esetében például önkormányzati hitelek és költségvetési többlet paradoxonja állt fenn 2004-től 2007-ig minden évben, vagyis a helyi önkormányzat hitelből finanszírozta a beruházásokat, annak ellenére, hogy a helyi költségvetés az év végén többlettel zárult és nem lett volna szükség hosszú távú hitelhez folyamodnia.⁹

II.1.2. Kolozsvár költségvetése 2001–2008 között

A város költségvetése 2001–2008 között nominálisan az alábbi grafikonon ábrázoltak szerint alakult. Mint látható, 2001-ben az induló költségvetés alig haladta meg az 100 millió RON-t, 2008-ban pedig már közel 600 millió RON volt, ami 5,35-szeres növekedést jelent. Felmerül a kérdés, hogy ez a nagyfokú nominális növekedés együtt járt-e az önkormányzat mozgásterének bővülésével és a hosszú távú fejlesztések növekedésével?

⁹ Lásd <http://www.primariacj.ro/>, Kolozsvár önkormányzatának évi költségvetésének végrehajtását tartalmazó határozatokat 2004-2007

**1. ábra: Kolozsvár önkormányzati költségvetése
2001 és 2008 között RON-ban**

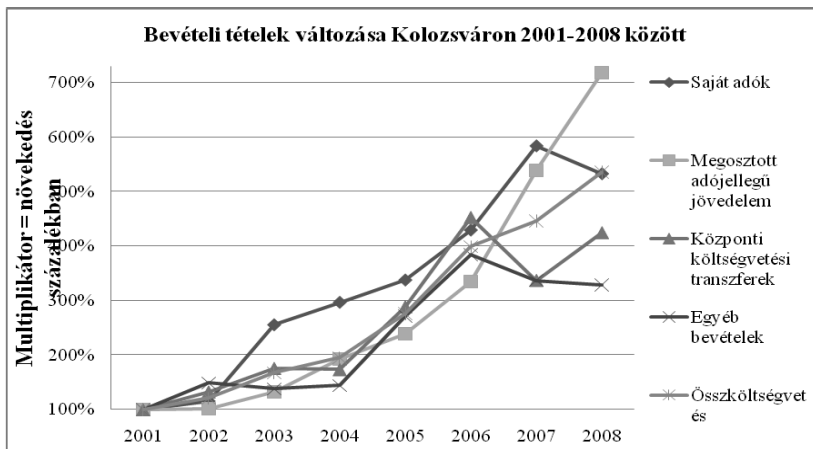


Forrás: <http://www.primariacj.ro/>, Kolozsvár önkormányzatának évi költségvetés végrehajtását tartalmazó határozatai 2004-2007¹⁰

A kolozsvári helyi önkormányzat bevételeinek szerkezetét bemutató ábra adataiból kitűnik, hogy a költségvetés markáns tendenciája a saját adók és a megosztott adók (személyi jövedelemadó) növekedése, ami az önkormányzat pénzügyi autonómiájának megerősödését jelzi.

¹⁰ Az összehasonlítás megkönnyítése végett a 2005 előtt érvényben lévő ROL pénznem értékét a RON-ba alakítottuk át

**2. ábra: Az önkormányzati bevételi tételek változása
Kolozsváron 2001–2008 között**



Forrás: <http://www.primariacj.ro/>, saját szerkesztés a Kolozsvár önkormányzatának évi költségvetés végrehajtását tartalmazó határozatok 2004-2007 alapján

A saját adók felfele ívelő tendenciája csak 2008-ban torpan meg - vélhetően a pénzügyi válság hatására - 9%-ot csökken.

A saját adójellegű jövedelem kategóriáján belül, kiemelt fontossággal bír az ingatlanadóból származó jövedelem, amely részaránya a saját jövedelemből 31-79% között mozgott a 2001-2008 periódusban. Az ingatlanadó nominális és relatív növekedése a kolozsvári ingatlanpiac árfelhajtó hatásának tudható be, tekintve, hogy az adózási ráta számottevően nem változott az évek során.

**1. táblázat: Ingatlanadóból származó bevételek Kolozsváron
2001–2008 között**

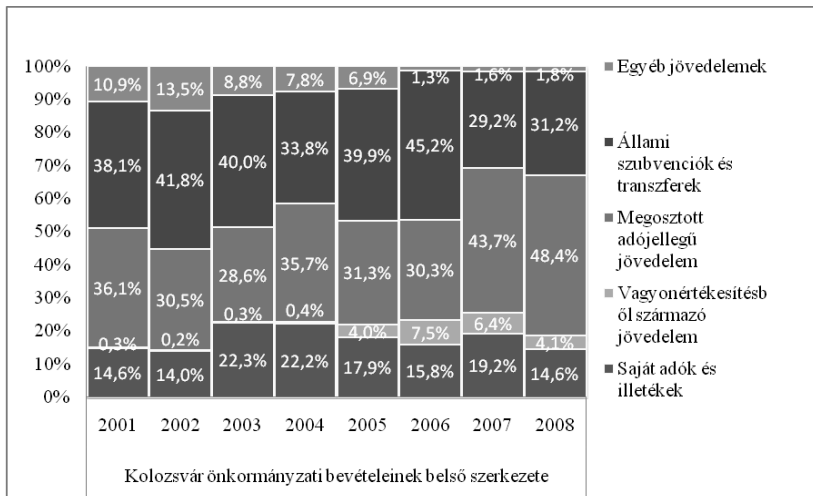
	Ingatlanadó 2001-2008 (RON)							
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Ingatlanadó	5 057 028	6 360 052	9 876 919	8 028 526	27 875 863	56 167 198	49 197 332	52 197 471
Részaránya a saját adókból	31%	33%	23%	16%	50%	79%	51%	60%

Forrás: Saját szerkesztés a Kolozsvár önkormányzatának évi költségvetés végrehajtását tartalmazó határozatok alapján

A megosztott jövedelmek, ami tulajdonképpen a lakosság jövedelemadójának visszaosztott 47%-a, dinamikus növekedést mutatnak, a 2007-es évvel kezdve pedig már gyorsabban növekednek, mint az állami transzferek vagy az önkormányzati kiadások. Ez a helyi gazdasági élet élénkülésének tudható be, ami Kolozsváron, eltekintve más pólusvárosokkal (Temesvár, Nagyvárad, Konstanca, Jászváros, Brassó) a rendszerváltás után csak 2004-től érzékelhető, hiszen a 1992–2004 közötti funari vezetésnek a legfőbb célja a külföldi befektetések megfékezése volt.

Az önkormányzati bevételek belső struktúrájából látható, hogy a 2004 évi 334. számú decentralizációs törvény életbe lépése után a feladatkörök bővülése miatt fel kellett használni az önkormányzati vagyon értékesítéséből származó bevételeket is, amely nagyságrendje 2005-ben 10-szeresére nőtt 2004-hez viszonyítva. Az önkormányzatra átruházott kötelezettségek bővülésével az állami transzferek mértéke is jelentősen megnövekedett: míg 2004-ben a transzferek részaránya a teljes költségvetés 33,84%-a volt, ez az arány 2005-re már 39,86%, 2006-ban pedig 45,16%-ra emelkedett. A vagyonértékesítésből származó jövedelemnek adócentralizációs törekvésekkel egyidőben való növekedése arra enged következtetni, hogy a kolozsvári önkormányzat az átruházott feladatköröknek csak jövedelempótlással tud eleget tenni.

3. ábra: Kolozsvár önkormányzati bevételeinek belső szerkezete 200–2008 között



Forrás: Saját szerkesztés a Kolozsvár önkormányzatának évi költségvetés végrehajtását tartalmazó határozatok alapján

Nem áll adat rendelkezésünkre, hogy részletesen elemezzük a 2001–2008 évi helyi költségvetés kiadási oldalának szerkezetét, ami rámutatna arra, hogy miért kényszerül a város vagyoneledásra és hitelfelvételre beruházásai finanszírozása érdekében. A rendelkezésre álló 2006. és 2007. évi önkormányzati kiadások szerkezetéből viszont egyértelműen kitűnik, hogy bevételek rohamos növekedése egyáltalán nem biztosíték a beruházások és a hosszú távú fejlesztések finanszírozására. 2006-ban a kiadások elenyésző 2,6%-át képezték a beruházás jellegű költségek, ez az arány 2007-ben 6,2%-ra emelkedett.¹¹

Ha a fenntarthatóság szempontjából vizsgáljuk Kolozsvár önkormányzatának pénzügyi autonómiáját, hiteles képet ad az előre jelzett és megvalósított bevételek aránya. A saját bevételek költségvetésbeli aránya szintén hiteles tükrö az önkormányzatok pénzügyi autonómiájának. Látható, hogy Kolozsvár esetében – más önkormányzatokhoz

¹¹ Lásd 2006 és 2007 évi költségvetés végrehajtását elfogadó önkormányzati határozatokat

hasonlóan- a saját bevételek viszonylag magas szintje nem biztosított garanciát a hosszú távú befektetési tervek megvalósítására.

A normatív módon leosztott állami juttatásokban érvényesül ugyan a „kiegyenlítés” elve (népességszámhoz, pénzügyi kapacitáshoz viszonyított támogatások), ám a hosszú távú stratégiák és a feladatellátás minőségét és biztonságát valójában az határozza meg, hogy a helyi közösség képes-e a tényleges ráfordítás és az állam által nem finanszírozott működési költség különbözetét biztosítani. Mivel az évente változó állami juttatások mértéke csak a folyó év során véglegesítődik, sok esetben terítékre kerül a „kényszerpályás” hitelfelvétel vagy a gyors vagyoneértékesítés a működési költségek finanszírozása végett. Ebben a megvilágításban, a tervezett és megvalósított bevételek közti különbség mutatja, hogy mennyiben adódik lehetőség a hosszú távú stratégiák megvalósítására, valamint hogy mennyire van lehetőség a helyi kezdeményezések felkarolására és hosszú távú támogatására.

2. táblázat: Kolozsvár előzetes és végleges költségvetése 2001–2008

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Költségvetés	ezer RON	ezer RON	ezer RON	ezer RON	ezer RON	ezer RON	ezer RON	ezer RON
Tervezett bevétel	121 631	145 191	231 148	281 764	365 131	473 847	594 889	759 253
Megvalósult bevétel	112 578	136 048	188 581	219 833	310 580	448 681	502 188	602 286
Eltérés %-ban	-7	-6	-18	-22	-15	-5	-16	-21

Forrás: Kolozsvári Önkormányzat adatközlése a helyi költségvetés végrehajtásáról 2001-2008 között

A költségvetési hitelek és többletek paradoxonja ugyanabban az évben szintén alátámasztja a költségek és bevételek ütemezési nehézségeit.

3. táblázat: Költségvetési többlet és hitelfelvétel ütemezési hibája Kolozsváron

	2004	2005	2006	2007
	RON	RON	RON	RON
Költségvetési többlet	20	17 327 392	62 160 670	15 664 155
Hitel	4649	136 963	31 327 063	29 642 326

Forrás: Kolozsvár önkormányzatának évi költségvetés végrehajtását tartalmazó határozatok 2004-2007

II.1.3. Kolozs megye és Kolozsvár finanszírozási helyzete más megyékhez, városokhoz képest 2001–2007 között

A helyi, leosztott feladatok ellátásának biztosítása, és a megyei ill. regionális különbségek egyensúlyozása érdekében módosult a különböző államközi transzferek szabályozása. A transzferek részaránya a helyi önkormányzatok bevételeiből stabilan 80% körül mozgott Romániában, már a 2001-es évtől kezdve, egészen 2007-ig.¹²

Felmerül a kérdés, hogy ilyen magas állami transzfer aránnyal, az önkormányzatok szolgáltatásai és közösségi programjai nem-e válnak teljesen transzferfüggővé illetve, hogy mennyiben méltányos az önkormányzati „forgótöke” központi költségvetésből történő finanszírozása. Az állami juttatások szerkezetének alaposabb vizsgálata során rájövünk, hogy a kormányzati transzferek több mint fele célirányos visszautalás a dekoncentrált helyi intézmények számára, így az „önkormányzatok mintegy pénzügyi csatorna szerepét játsszák”.¹³

Az állami juttatások önkormányzati költségvetésbe foglalt tétele három kategóriára osztható: elkülönített alapok (2006-os adatok alapján átlagban a helyi költségvetés 36,4%-át képezi), a kiegyenlítő alapok (16,1%), és a megosztott adójellegű jövedelem (27,3%). Ez utóbbi tétel a helyi lakosság jövedelemadójából visszaosztott 47%-ot jelenti, ami teljesen méltányosan osztódik vissza az adóbehajtó önkormányzathoz. Ha a megosztott adójellegű jövedelmeket nem tekintjük állami juttatásnak, akkor a transzferek hányada a helyi költségvetés 52%-a körül mozog országos szinten. Ez Kolozsvár esetében, 2007-es statisztikai adatok alapján 27% volt, míg a megosztott jövedelemadó a helyi költségvetés 44%-át képezte.

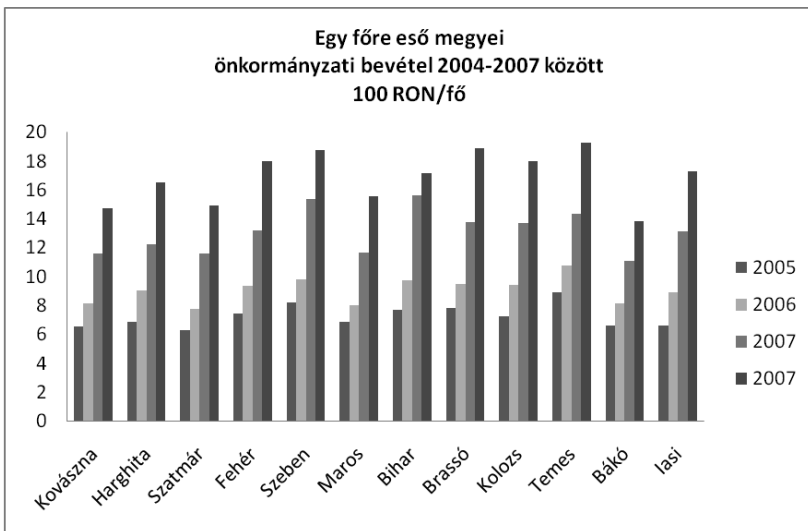
A 2006 évi széleskörű decentralizációs hullám jelentősen megnövelte az önkormányzat működési költségeit, amit sok esetben a városok nem tudtak teljes mértékben saját forrásból finanszírozni. A működési költség fedezése így az egyre növekvő állami transzferекből történik, ami gátat szab az önkormányzatok pénzügyi autonómiájának, illetve a sajátos stratégiai programok fejlesztésének.

12 Lásd World Bank Series: Public Administration Finance 2008, http://siteresources.worldbank.org/ROMANIAEXTN/Resources/Municipal_Finance_Policy_Note.pdf

13 Lásd Nagy István: Adóbefizetések és kormányzati transzferek Székelyföldön, Sapientia EMTE, 2007

Hogy hitelesebb képet kapjunk a Kolozs megyei és Kolozsvár pénzügyi autonómiájáról, a továbbiakban azt vizsgáljuk meg, hogy a különböző pénzügyi mutatók alapján mennyire önfenntartó a helyi önkormányzat, más megyékhez és/városokhoz képest, romániai kontextusban. Az alábbi ábrán látható 12 kiválasztott megye (össztlakosság szerinti növekvő sorrendben) egy főre eső jövedelmének alakulása 2004-től 2007-ig.

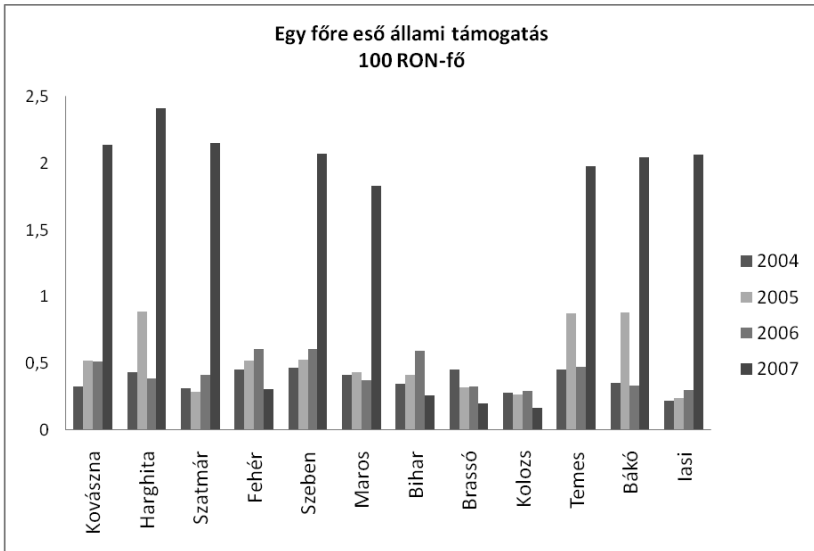
4. ábra: Egy főre eső megyei önkormányzati bevétel, a kiválasztott megyék esetében



Forrás: Országos Statisztikai Hivatal adatai alapján, www.inse.ro

Az egyes megyék költségvetése 2006-tól kezdve számottevően megugrott: a 2005-ben regisztrált költségvetések többszöröse lett. Míg Kolozs megye stabilan a negyedik helyen áll az egy főre eső önkormányzati finanszírozást tekintetében, egyes megyék, pl. mint Bákó vagy Kovászna megye, a decentralizációs folyamat relatív vesztesei, hiszen egy főre eső költségvetésük nem tudott lépést tartani a többi megye finanszírozási forrásainak növekedésével.

5. ábra : A decentralizáció hatása a pénzügyi autonómiára, megyék szintjén



Forrás: Országos Statisztikai Hivatal adatai, www.imsse.ro

A fenti ábra adatai jól illusztrálják a decentralizáció hatását az önkormányzati autonómiára. Kolozs megye azon kevés megyék közé tartozik, amelyek a decentralizáció eredményeként megnövekedett működési költségeiket sikerült saját forrásból is finanszírozni, így nem meghatározó a kormányzati transferek mértéke a delegált feladatok teljesítésében. Ez a tény azért kiemelt fontosságú, mert a kormányzati transferek (szubvenciók) szintje évente változik, így az évi költségvetési terv teljesítése kockázatosabb lehet, ha az önkormányzati feladatkörök csak magas pótlólagos finanszírozással teljesíthetőek. Kolozs megyével ellentétben, a decentralizációt követően a székely megyékben: Harghita, Kovászna és Maros megyékben illetve Szatmár, Iasi és Bákó és Temes megyékben jelentősen megugrott az egy főre eső állami támogatás értéke.

Kolozsvár költségvetési struktúrájából is kitűnik, hogy a város listavezető az önellátó pénzügyi funkciókat tekintve, bevételeiben ugyanis a legmagasabb részarányt a megosztott jövedelemadó képezi, a transferek pedig viszonylag alacsony részesedéssel bírnak.

**4. táblázat: Kolozsvár önkormányzatának bevételi struktúrája
más városokhoz képest 2007-ben**

Városi önkormányzat bevételi struktúrája 2007									
	Kolozsvár	Temesvár	Jászváros	Brassó	Szeben	Szatmár	Nagyvárad	Marosvásárhely	Craiova
Saját bevételek	23%	29%	24%	29%	27%	25%	27%	23%	24%
Megosztott adójellegű bevételek (jövedelemadó 47%-a)	44%	36%	33%	36%	37%	29%	27%	33%	32%
Transzferek	30%	33%	42%	32%	31%	44%	37%	42%	44%
Egyéb bevételek	4%	2%	1%	3%	5%	2%	8%	2%	1%

Forrás: Pénzügyminisztérium adatai alapján, www.mfinante.ro

A megosztott jövedelemadók elemzésével az egyes megyék és városok fejlettségi szintjéről is pontosabb képet kapunk. Mivel a helyi lakosság összjövedelméből befizetett adó 47%-a automatikusan visszakérül az önkormányzatokhoz, ez a visszautalt költségvetési tétel inkább kötődik a helyi lakosság életszínvonalához, mint az állam segélyező funkciójához.

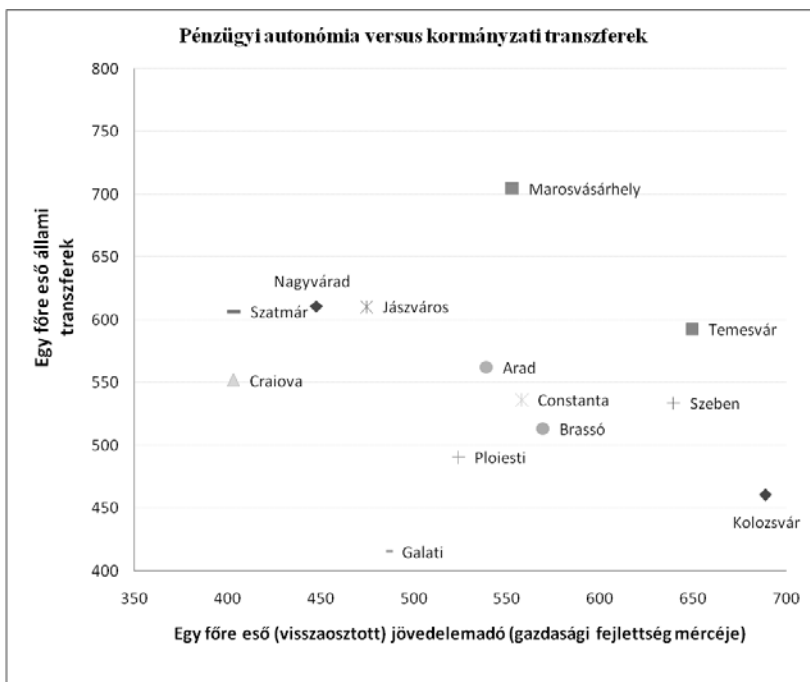
A jövedelemadóból begyűlt összeg alapján következtetéseket vonhatunk le a helyi életszínvonaláról, a lakosság és a város jövedelemtermelő képességéről, amelyek a fenntartható finanszírozási politika alapját képezik.

Mivel a kormányzati transzferek több mint fele célirányos visszautalás a dekoncentrált helyi intézmények számára, csak a fix összegű transzfereket tekintjük szubvenciónak, amelyeket az állam elkülönít és különböző törvények által előírt kritériumok alapján utal vissza - tehát nem egy előre megszabott kvóta alapján- a megyei majd városi önkormányzatokhoz. Az állami költségvetésbe befizetett adók visszautalt hányada és a transzferek közti aránymutató képet ad azon kedvezményezett megyékről, amelyek gyengébb önellátó funkciójukból adódóan nagyobb mértékű állami transzferben részesülnek.

Az alábbi grafikonon a jobb felső sarokban csoportosulnak a magasabb lakossági jövedelem-adóból származó bevételnek köszönhetően erősebb önellátó funkcióval rendelkező városok. Kolozsvár, a többi városhoz viszonyítva, jóval kevesebb állami juttatásban részesül, főként saját jövedelemgeneráló gazdasági szférájára támaszkodik. Ez ellentétben Marosvásárhely, Temesvár és a székely megyék bár a

jövedelemadóból származó bevétel viszonylag kiegyensúlyozott szinten van, ennek ellenére magasabb transzferekhez jutnak.

6. ábra: Állami támogatások és az önkormányzati önellátás szintje egyes romániai városok esetében, 2007



Forrás: Saját szerkesztés a Pénzügyminisztérium adatai alapján, 2007

A fenti grafikon adatai alapján is következtethetünk az országos önkormányzati redisztribúciós politika vitatható méltányosságára. Egyes városok habár pénzügyi kapacitásuk lehetővé tenné, hogy önellátó funkciójukat növeljék, mégis aránytalanul magas állami támogatásban részesülnek. Ha az állami redisztribúciós politika teljesen igazságos lenne, akkor a fenti ábrán a városokat jelölő pontok a mínusz egy meredekségű átló mentén csoportosulnának, hiszen az arányosság elve alapján, minél nagyobb a város fejlettségi szintje (a lakosság jövedelme), annál alacsonyabb kellene legyen az ál-

lami juttatások szintje. Románia esetében, amint a fenti ábrán is látható Galati, Ploiesti, Craiova városok alacsony önellátó funkciójukhoz mérten kevesebb állami juttatásban részesülnek. A mérleg másik oldalán pl. Marosvásárhely és Szeben városok más városokhoz viszonyítva aránytalanul magasabb állami támogatást élveznek.

II.2. Kolozsvári szociális és közösségi programok

II.2.1. Kolozsvári közösségi programok és a decentralizáció

A decentralizációt övező kritika, többnyire az arányosság és a hatékonyság kompromisszumos megoldását vitatja. A decentralizációs elmélet szerint a helyi érdekérvényesítés megerősödésével és a pénzügyi autonómia gyakorlatba ültetésével a helyi politikai vezetőknek lehetőségük nyílik közvetlen kapcsolatot teremteni a lakossági képviselőkkel, ezáltal pedig képesek olyan közösségi politikák megfogalmazására, ami a helyi preferenciáknak leginkább megfelel (allokációs hatékonyság).¹⁴

Fontos szempont ugyanakkor az is, hogy a helyileg megválasztott politikusok sokkal inkább fogékonyak a helyi problémák megoldására. Decentralizáció által elméletileg a különböző kormányzati szintek és a települések között létrejön az úgynevezett horizontális illetve vertikális konkurencia, ami a közösségi politikák költség-hatékonyságát növeli.

A Világbank által kidolgozott fenti modell alkalmazási gyakorlata Romániában messze alulmúlta az egészséges köz- és szakpolitikai gondolkodást is mozgósító decentralizációval szemben állított elvárásokat. Habár a kilencvenes évek végétől jelentős forrás-átcsoportosítás történt az önkormányzatok javára, ahogy ezt az előbbi fejezetben is láthattuk, a tulajdonképpeni atcsoportosítás „végig kényszerlépések sorozataként jelent meg, olyan ténylegességekben megmutatózó ideiglenességként, amelyet bármikor vissza lehet vonni”.¹⁵

A decentralizációval egyidőben egy ellentétes hatalomszerve-

¹⁴ Lásd Tiebout, C., „A Pure Theory of Local Expenditures”, *The Journal of Political Economy*, 64(5):416-24, 1956

¹⁵ Bakk Miklós: „A visszavonható ténylegesség”, *Korunk* III. Évfolyam, 2007. Június, Kolozsvár

ző irány is megmutatkozott Romániában, főként a 2004-es önkormányzati választások után.

A politikai centrum jelentős szereplői – vezető pártpolitikuskok, parlamenti képviselők – indultak a helyi városi polgármesteri választásokon, s ezzel máris megghiúsítani kezdték a helyi decentralizációs érdekek depolitizálásának kezdetleges törekvéseit is, (például Emil Boc Kolozsváron, Adriean Videanu Bukarestben, Ráduly Róbert Csíkszeredában, Liviu Negoita és Andrei Chiliman Bukarestben). Így az erőforrások lassú átcsoportosításával egyidőben egy rejtett centralizáció is végbement.¹⁶ Cristian Preda elemzése szerint a 2004-es önkormányzati választásokon a parlamenti pártok (Szociáldemokrata Párt, Nemzeti Liberális Párt, a Demokrata Párt, Nagy-Románia Párt, a Humanista Párt és az RMDSZ) a helyi tanácsokban a mandátumok 98 százalékát szerezték meg. Joggal feltételezhetjük tehát, hogy a decentralizáció Romániában csak felületesen valósult meg, felborítva az érdekérvényesítés helyi preferenciákhoz való idomításának lehetőségét, illetve a politika és helyi érdekek proximitásának előnyeit. A helyi önkormányzatok szolgáltatásaiban változatlanul meghatározó szerepe van a központi kormányzati apparátusnak. A redisztribúciós politika és a feladatkörök megosztása közti kapcsolat is mintegy aláhúzza a decentralizációs folyamat részleges megvalósulását.

Egy jól működő önkormányzati vezetést megerősítő állami redisztribúciós politika a következő kritériumoknak kell megfeleljen:

- arányosság elve érvényesüljön a központi kormányzati juttatások kiegészítő jellegében, a helyi önkormányzatokat saját forrásaik növelésére sarkallva ezáltal, hogy ne kizárólag állami juttatásokra támaszkodjanak. Az alacsonyabb fejlettségi szintű megyék, városok viszont, állami támogatások felhasználásával képesek legyenek egy minőségi közösségi szolgálatot biztosítani;

- a redisztribúciós rendszernek biztosítania kell a helyi feladatkörök és ezek teljesítéséhez szükséges finanszírozási források egyensúlyát;

- a kormányzati transferek mértéke és ütemezése összhangban legyen a helyi vezetés hosszú távú stratégiai tervével.¹⁷

16 Cristian Preda: Partide și alegeri în România postcomunistă 1989-2004, Nemira kiadó, 2005

17 Lásd World Bank Series: Public Administration Finance 2008, http://siteresources.worldbank.org/ROMANIAEXTN/Resources/Municipal_Finance_Policy_Note.pdf

Kolozsváron és a romániai városokban általában a közszolgáltatások decentralizációja teljes mértékben felülről jövő (top-down) szabályozás eredménye. Az egészségügyben, szociális segélynyújtásban és oktatásban megvalósuló feladat átruházás „a problémák központi kezelhetetlenségétől való szabadulás kényszere miatt” indult el.¹⁸ Habár a 2006-ban elfogadott decentralizációs törvény biztosítja a feladatkörök teljesítéséhez szükséges források átutalását, semmilyen mozgásteret nem kínál a helyi önkormányzatoknak a helyi stratégiai tervezéshez, illetve a sajátos városvezetési rezsimek kialakításához. A központi költségvetésből visszautalt transzferek rugalmatlanságát emeli ki az a tény, hogy habár a transzferek javarészt célirányos visszautalások azon helyi gazdaságok számára, ahol az adóbegyűjtés megtörtént, az állam egyértelműen szabályozza az átutalt transzferek felhasználását. Így az önkormányzatok egyik legnagyobb költségtétele például a középiskolai oktatás alkalmazottainak transzferekből biztosított bérezése.

A különböző állami transzferek felhasználása a közszolgáltatások biztosítása érdekében az alábbiak szerint alakul:

I. Az áruforgalmi adókból visszaosztott összeget a megyei tanács felhasználhatja:¹⁹

1. gyerekvédelmi intézményrendszer működtetésére és a foglyatékos személyek szociális védelmére létesített megyei központok finanszírozására;
2. kisiskolások és óvodások ételmezésének finanszírozására, pékáru és tejtermék formájában;
3. megyei szintű kulturális intézmények költségeinek finanszírozására a 2002-es évtől kezdődően;
4. egyházi alkalmazottak (a lelkészeken kívül) bérjellegű juttatásainak fedezésére;
5. személyi nyilvántartásokkal járó költségek fedezésére a megye szintjén.

¹⁸ Bakk Miklós: „A visszavonható ténylegesség”, Korunk III. Évfolyam, 2007. június

¹⁹ Lásd: A 2006-os 273. számú önkormányzati közpénzügyi törvény előírásait

II. Az áruforgalmi adókból visszaosztott összeget a városi tanács felhasználhatja:

1. elemi és középiskolai oktatók bérköltségeinek fedezésére, ösztöndíjakra és az iskolák leltári tárgyainak finanszírozására;
2. a halmozottan fogyatékos személyek segélyezésére;
3. a lakosság által fűtésre használt hőenergia-költségek támogatására;
4. személyi nyilvántartásokkal kapcsolatos költségek fedezésére
5. közterületek karbantartási költségeire;
6. bölcsődék működési költségeinek finanszírozására.

III. Az állami támogatások – az állami költségvetésből, egészségügyi alapból vagy munkanélküli segélyalapból – a városi költségvetésnek utalt összegek- felhasználhatóak:

1. a fogyatékos személyek juttatásainak fedezésére, a hőenergia-költségek támogatására, családalapítási támogatások fedezésére, gyereksegély folyósítására;
2. munkanélküliek ideiglenes alkalmazását biztosító programok finanszírozására
3. az üzemanyag hirtelen árnövekedése miatt a helyi költségvetésből kiutalandó ártámogatásokra
4. a középiskolák és elemi iskolák felújítására;
5. helyi kórházak beruházási és szociális-egészségügyi intézmények működési költségeinek fedezésére
6. a kulturális intézmények ingatlanjainak felújítására

II.2.2. Kolozsvár adminisztratív kapacitása a közösségi programok kivitelezésében

Amint a fenti redisztribúciós mechanizmusok bemutatásából is kitűnik, a városvezetésnek nincs megfelelő mozgáster a közszolgáltatások prioritásának megítélésében, illetve a sajátos stratégiai előnyök, kreatív megoldások kiaknázásához. A nagyjából helyi tanácsra átruházott feladatkörök közül a városnak legnagyobb döntési szabadsága a szociális programok területén van, viszont ez is kimerül a juttatási jogosultság kritériumainak ellenőrzésében és a jogosultak nyilvántartásában. Korlátolt döntéshozói jogot élvez a

városvezetés az egészségügyi és oktatási programok kidolgozásában és kivitelezésében.

A helyi önkormányzat egy minőségi közszolgálati rendszer kiépítését akkor tudja sikeresen megvalósítani (i) ha rendelkezik helyi adminisztratív kapacitással, beleértve a humán erőforrást és pénzügyi kapacitást; (ii) ha a felelősség és a feladatkörök érthetően és egyértelműen vannak leosztva a különböző közigazgatási szintek között és érvényesül az átláthatóság, felelősségvállalás és ösztönzés elve; (iii) valamint, ha a városvezetés képes egy sajátos, preferenciákra és kompetenciákra épülő stratégiai programot kidolgozni, és saját kezdeményezésre megvalósítani a helyi szervezetekkel való együttműködés által.²⁰

Oktatáspolitikai:

A decentralizációt követően az önkormányzatok hatáskörébe tartozik a helyi középiskolák és elemi iskolák beruházási programjainak és működési költségeinek finanszírozása. A helyi költségvetés jelentős részét képezi az oktatók bérköltsége, ami Kolozsváron 2007-ben az összköltségvetés 21%-át képezte, szemben a 2002-ben regisztrált 33%-os részarányal. Összességében az oktatásra, oktatási intézmények finanszírozására 2007-ben a városi költségvetés 30%-át használták fel, szemben a 2002-ben regisztrált 44%-os részarányal.

A megfelelő adminisztratív kapacitás megítélésénél figyelembe kell vennünk az iskolák egyre növekvő beruházási igényeit, mivel Kolozsváron és a Kolozsvár metropoliszövezetben a szuburbanizációs folyamatot követően a vidéki iskolákba beiratkozott tanulók száma növekvő tendenciát mutat, míg a kolozsvári iskolák beiskolázottsági mutatója egyre csökken. Következésképpen, növekszik a szállítási szolgáltatások költsége és a falusi oktatási és közmű-infrastruktúra felújítási költsége. Külön gondot okoz ugyanakkor számos, több évtizeden át iskolaként működő ingatlan egykori tulajdonosaiknak való visszaszolgáltatása. A régi iskolaépületek egyházak vagy egykori tulajdonosok örökösének való visszaszolgáltatása sok esetben a terembérköltségek ugrásszerű növekedéséhez, az oktatási funkció megszüntetéséhez, vagy elköltözteté-

20 Lásd Worldbank series: Local Social Services Delivery Study. Vol. 2: Main Report, <http://siteresources.worldbank.org/EXTROMA/Resources/lssdmain.pdf>

séhez vezetett. A megyei tanfelügyelőség adatai alapján a teremhiány miatt az ötven alsó tagozatú és felső tagozatú iskola közül tízbe két váltásban járnak a tanulók.

5. táblázat : Tanuló- ill. diáklétszám alakulása Kolozsváron

	Középiskolák		Művészeti iskolák		Szakiskolák		Egyetemek	
	Száma	Tanulók	Száma	Tanulók	Száma	Tanulók	Száma	Tanulók
1996	42	17 357	17	6 835	3	109	9	36 616
2001	45	17 958	17	4 548	3	156	11	54 710
2006	47	16 216	17	4 408	3	83	10	66 033

Forrás: Kolozsvár metropoliszövezet Stratégiája 2009

Habár az oktatásban a feladatkörök átláthatóan és egyértelműen vannak elosztva a különböző közigazgatási szintek között, a finanszírozási politika rugalmassága és hosszú távú fenntarthatósága megkérdőjelezhető, hiszen például a rendkívüli költségek (ingatlan elvesztése, stb.) fedezésére nincs lehetőség. Átfogó város-szintű oktatási politikára nem nyílik lehetőség, hiszen a döntéshozatali jogok az alkalmazási politikát illetően a megyei tanfelügyelőséget illetik, míg a bérköltségek folyósítása és a beruházások lebonyolítása az önkormányzatok hatásköre.

Kolozsvár város és a metropoliszövezet versenyképessége a tudásalapú gazdaság korszakában elsősorban az oktatás minőségén alapszik. A fejlett országokban a helyi stratégiai tervezés alappillére az oktatás versenyképességének és az intézmények hírnevének megerősítése. Az oktatáspolitikai kiemelt fontossággal bír olyan városokban, mint Kolozsvár, ahol jelenleg az összlakosság majdnem negyedét az egyetemi diák-közösség képezi. Ugyanakkor a dinamikus fejlődő helyi iparágak, mint az I. T., pénzügyi és egyéb szolgáltatások fejlesztése, nem valósulhat meg megfelelő szakképesített humán erőforrás biztosítása, illetve a szakképesített munkaerő kritikus tömegének folyamatos bővítése nélkül. Habár az újonnan közzétett Kolozsvár metropoliszövezet stratégiai fejlesztési tervében fontos helyet foglal el a felsőfokú oktatás színvonalának növelése, a kutatási programok támogatása, inkubátor központok létesítése stb., ennek megvalósulása kétséges, tekintve, hogy a felsőfokú oktatás

fejlesztése még mindig a központi közigazgatás feladatkörébe tartozik. Emiatt nem adott a hatékony szervezési lehetőség a modern városfejlesztési modellek alkalmazására sem, mint pl. a triple-helix típusú tudásalapú városi hálózatok fejlesztése, a helyi tudásparkok létesítésére és az oktatásban rejlő versenyképesség kiaknázására.²¹ Az önkormányzat szerepvállalása a kutatási tevékenységben és az egyetemi oktatáshoz kapcsolódó városfejlesztési programokban kizárólag ingatlanfejlesztésben merül ki. A jelenleg fejlesztés alatt álló high-tech vállalkozások számára létrehozott Tetarom Ipari Parkot üzemeltető vállalkozásban az önkormányzat tulajdonos, elzárkózik bármilyen támogatói vagy koordináló szereptől, amivel a vállalkozások közti együttműködést elősegíthetné.²² Az önkormányzat céljai között szerepel továbbá az egyetemi bentlakások fejlesztésének finanszírozása, stratégiai tervezésének ellenben nem része a kulcsfontosságú „puha tényezők” fejlesztése, mint a klasztereken belüli együttműködés, tudástranszferek, kutatói hálózat fejlesztése.

Egészségügy:

A közegészségügyi programok területén az önkormányzati szerepvállalás jelenleg az infrastrukturális fejlesztések támogatására korlátozódik. A helyi kórházak és orvosi ellátó központok felújítására szánt összeget a helyi költségvetésből fedezik. Kolozsvár, úgy az egyetemi oktatás, mint a közegészségügyi szolgáltatások szempontjából Erdély legfontosabb ellátó központja. Az egészségügyi infrastruktúra beruházási igénye ennek köszönhetően a legmagasabb a régióban, különös tekintettel a kolozsvári egészségügyi ellátó központokra, amelyek több esetben is legalább száz éves épületekben működnek. Ezek felújítása nagymértékben terheli meg a helyi költségvetést, így nem jut pótlólagos pénzforrás az újabb technikai eszközök és egyéb felszerelések beszerzésére.

A kórházak, klinikák és rendelők működési költségeinek fedezését az Egészségügyi Minisztérium biztosítja.

21 A hármas csavarvonal, az ún. Triple Helix elnevezésű modell kidolgozói szerint az egyetemek, kormányzati szervek és innovatív vállalkozások együttműködésének szorossága, intenzitása határozza meg, hogy egy-egy ország, régió, vagy ágazat innovációs rendszerének hogyan alakul a dinamikája. Lásd Etkowitz, H. (2003): The Triple Helix of University-Industry-Government Interaction

22 Forrás: az önkormányzati vezetők körében végzett interjúk

Különösen nagy gondot jelent a pénzügyi erőforrások biztosítása az egészségügy terén. Kolozsvár egyetemi központ lévén 25%-al magasabb az ellátási igény, viszont a diákok egészségügyi járulékat az állandó lakhelyükhöz tartozó költségvetésbe fizetik be.

Az egészségügyi alkalmazottak ezer főre vetített aránya országos szinten Kolozsváron a legmagasabb. Az egy főre eső kórházi ágyak terén is vezető helyen van Kolozsvár, annak ellenére, hogy ezek száma itt is közel húsz százalékkal csökkent 2001 és 2006 között.

6. táblázat: A kórházi ellátás helyzete Kolozsváron 2006-ban

	Várható élettartam	Kórházi ágyak száma	
Észak-Nyugati Régió	71,38	19 864	
Megyék			
Bihar	70,9	4274	
Beszterce	72,74	1640	
Kolozs	72,86	7100	Metropoliszövezet: 5 560 kórházi hely, 78,31 a várható élettartam
Máramaros	71,17	3340	
Szatmár	69	2030	
Szilágy	71	1476	

Forrás: Kolozsvár metropoliszövezet Stratégiája, 2009

A teljes decentralizációt követően – amely a közegészségügy esetében 2010-ben valósul majd meg –, a helyi önkormányzatok felelőssége lesz az egészségügyi egységek karbantartási költségeinek fedezése, a közművek fejlesztése és az alapszintű technológiai felszerelések beszerzése. A központi kormányzat feladatkörébe fog tartozni a kutatások, sürgősségi ellátás és high-tech berendezések beszerzésének finanszírozása. A feladatok elkülönítése egyértelműnek mondható, a felelősségvállalás egyensúlya illetve az ösztönzés elve viszont vitathatóan érvényesülne. Nem tartalmazza egyelőre az egészségügyi decentralizációs törvénytervezet a bővülő felelősségvállaláshoz rendelt pénzügyi források előteremtésének módját sem.

A helyi közigazgatásra átruházott feladatkörök jelentősen növelhetik a költségvetési kiadásokat és a forrásszerzés bővülése

nélkül a városvezetésnek nem adódik lehetősége egy hosszú távú stratégia kidolgozására az egészségügy terén. Mivel az esetleges jövedelemteremtő funkciók, úgymint a kutatás-fejlesztés, kizárólag a központi közigazgatás hatáskörébe tartozik az egészségügyi ipar tudásalapú fejlesztésében a városvezetés szerepe minimálisra redukálódik.

Szociális ellátás:

A kommunista államhatalom idején az állam, a teljes körű foglalkoztatási politikának köszönhetően, mentesült a szociális közszolgáltatások biztosítása alól, emiatt úgy a központi, mint a helyi kormányzást felkészületlenül érte a piacgazdaság okozta „jóléti” ellátórendszer válsága. A decentralizációs folyamat első lépéseként a kormány a helyi önkormányzatokra ruházta a szociális szolgáltatások feladatköreinek többségét.

Mivel az önkormányzatok egyre kevésbé képesek arra, hogy a közszolgáltatásokat a korábbi állami vállalatoknak megfelelő mennyiségben és minőségben biztosítsák, és még kevésbé arra, hogy az újonnan jelentkező szükségleteket kielégítsék, szükségessé vált a helyi non-profit szervezetekkel való aktív együttműködés. Pénzügyi mutatókat tekintve a helyi non-profit szervezeteknek nyújtott önkormányzati támogatás Kolozsvár esetében 2007-ben 1,5 millió RON, 2008-ban 3,1 millió RON volt, 2009-re viszont jelentősen lecsökken, 1,02 millió RON értékre.²³ Összességében, a helyi non-profit szervezeteknek utalt támogatás a helyi szociális alap elenyésző 6%-át képezi Kolozsváron, habár a civil szféra, vitathatatlanul a szociális szolgáltatások jelentős szereplőjévé vált.

Ennek oka abban rejlik, hogy az önkormányzat szerepköre főként a szociális személyi juttatások folyósítására redukálódik, amely jelentősen leterheli a szociális szolgáltatások számára elkülönített önkormányzati költségvetési alapot.

23 Kolozsvári Önkormányzat Szociális Igazgatóságának adatai alapján

7. táblázat : Civil szervezetek és szociális közszolgáltatást biztosító közintézmények

Szociális szolgáltató egységek (2006)		
	Non-profit szervezet	Közintézmény
Kolozs megye	38	7
Maros megye	45	7
Szeben	40	9
Temes megye	37	13
Bihar megye	36	5
Brassó megye	19	6
Iasi megye	51	89
Bukarest	84	8

Forrás: Szociális és Munkaügyi Minisztérium adatai alapján ²⁴

Az önkormányzati támogatásokat kizárólag egyedi kérések és egyszerű szelekciós eljárás útján osztották szét Kolozsváron, hiszen egyetlen esetben sem írtak ki rá pályázatot. Az önkormányzati feladatok ellátásának „kiszervezése” és a nonprofit szervezetek helyi szolgáltatásokba való bevonása még nem alkalmazott gyakorlat Kolozsváron. Habár más nagyvárosban előfordul, hogy a civil referenseket alkalmaznak, akik munkaköri feladata a nonprofit szervezetekkel kialakított kapcsolatok ápolása, Kolozsváron ez az igény nem fogalmazódott meg az önkormányzati vezetés szintjén, emiatt pedig a helyi tanács nem létesített hosszú távú partneri kapcsolatot gyakorlatilag egyetlen non-profit szervezettel sem. Helyi szinten a non-profit szervezetek nem gyakorolnak befolyást a sem stratégiai irányvonalak meghatározására, sem szociális szolgáltatások finanszírozásának kidolgozására.

²⁴ Lásd: http://sas.mmssf.ro/servicii_furnizori.php

8. táblázat: A kolozsvári helyi tanács és helyi civil szervezetek szerepvállalása a szociális ellátás területén

	Önkormányzat	Helyi civil szervezetek
Ingenykonyha	kb. 300 személy részére	Máltai Szeretszolgálat mozgó konyha
		Caritas Egyesület-Görög Katolikus Parókia
Hajléktalanszállók	-	Ruchoma Hajléktalan Szálló-Prison Fellowship
Szociális lakás	595 igényből 274-et teljesített 2008-ban	60 hely biztosított télen 120 igény van
Minimális Megélhetési Juttatás	160 személy részére Kolozsváron, 241 a környező településeken	
Idős fogyatékosok segélyközpontja	Idősek és Fogyatékosok Segélyközpontja Kolozsváron	Diakónia Központ Theodora Projekt Karitatív Szolgálat
Segélyhívó szolgálat/ Otthoni ellátás		Asistmed, Alapítvány az Idősek Megsegítésére, Caritas Alapítvány, Elena Otthoni Segélyszolgálat, Egészségügyi Perspektívák Alapítvány
Öregotthon	2 Öregotthon Kolozsváron Nyugdíjasok Klubja 920 személy számára, 150 személy várólistán	
Gyerekotthon	7 Gyerekotthon Kolozsváron - 160 gyerek részére Szászfenes 2 Gyerekotthon - 15 gyerek részére Apahida - 2 otthon 10 gyerek részére Zsuk - 50 fogyatékos gyerek részére Pata-Rét 30 roma gyerek részére	9 szolgáltató egység 250 gyerek részére Szászfenesen 1 roma gyerekkotthon, 1 családi ház 7 gyerekkotthon 131 gyerek részére, fogyatékos gyerekek 2 központ 143 gyerek részére

Forrás: Kolozsvár metropoliszövezet stratégiája, 2009

Kultúra és turizmus:

Mielőtt a kultúra szerepét elemeznénk a városfejlesztés keretében, érdemes gazdasági szempontból elkülöníteni a tradicionális művészeteket a kulturális, ún. kreatív ipar termékeitől.

A hagyományosnak mondható városfejlesztési stratégiák a klaszterikus művészeti tevékenységeket kizárólag nem-gazdasági szemszögből közelítették meg. A művészeti ágak finanszírozása esetében nem is jelentek meg az üzletszerző befektetések, inkább támogatásokról beszélhetünk.

Ezzel szemben a kulturális ipar és a turizmus intenzív térnyerésével a modern városfejlesztők ma már a kulturális szféra piacra termelő és értékesítő funkcióját is figyelembe veszik.

A *kreatív ipar szektorai*, az EU-ban alkalmazott terminológia alapján magában foglalja, az elektronikus és nyomtatott sajtót, a reklám- és hirdetett sajtót, a rádió-, televízió-, videó és filmipart, a szoftverkészítést és digitális játékfejlesztést, az építészetet és kulturális örökségekkel foglalkozó tevékenységi területeket, a könyvkiadást, a zenét, az ábrázoló és előadó művészetet, a képző- és iparművészetet, a formatervezést, a divattervezést.

A *kulturális ipari szektor* ennél azonban tágabb kategória, mely kiegészül a turizmussal, sporttal, műemlékvédelemmel, illetve a közművelődési és kulturális intézmények működtetésével is. A kreatív-kulturális ipari termék gazdasági jellegű hasznosítása esetén figyelembe kell venni azt is, hogy a kulturális ipar és turizmus az egyik legfontosabb kommunikációs eszköz a helyi társadalom számára.

A kreatív ágazatokban a foglalkoztatás dinamikája 12,3%-al fölülmúlta az EU-ban 1999–2003 regisztrált általános foglalkoztatási index növekedését, ezáltal a kreatív ipar a legdinamikusabban fejlődő iparágnak minősült. Ennek tudható be, hogy a modern városfejlesztési stratégiáknak alappillére a kulturális klaszterképződés táptalajának előkészítése és a sokszínű kreatív és kulturális közösség szereplőinek koordinálása. Szisztematikus koordinálásról Románia területén, csak Szeben esetében beszélhetünk, ahol a városközpont felújítási munkálatai össze voltak hangolva az európai kulturális fővárosi pályázat munkálataival. A turisztikai és kulturális szolgáltatásokba befektetett összeg az Európai Kulturális Főváros eseményeinek köszönhetően nagymértékben megtérültek és a városmarketing tevékenységből származó előnyök biztosították a város turisztikai bevételeinek ugrásszerű növekedését.

Ezzel ellentétben Kolozsváron, habár több évtizeden vagy akár évszázadokon át a város Erdély kulturális fővárosi címét méltóan viselte, a mostani városvezetés a kulturális befektetések alacsony

megtérülése miatt, nem tekinti a *kulturális-ipart* egy húzó-, illetve prioritást élvező gazdasági ágazatnak.²⁵

Ez a gondolkodásmód azzal magyarázható, hogy a városfejlesztési stratégia kizárólag a hagyományosnak mondható, kulturális ágazatokat fejlesztő intézkedéseket támogatja, és nem számol a kreatív- és kulturális ipar párhuzamos fejlődésének pozitív szinergiáival.

A kulturális befektetések hosszú távú megtérülése a megfelelő turisztikai kínálattal rendelkező városok esetében, bár nem megszerűsíthető megfelelő pontossággal, de garantáltan kihat a turizmus fejlődésére, a városkép pozicionálására és nem utolsósorban a városi vagy vidéki társadalom szociális megosztottságának csökkentésére.

A megyeszintű statisztikai adatok alapján kitűnik, hogy az elmúlt öt évben Kolozs megyében a turizmus növekedési dinamikája alacsonyabb a Szatmár-, Maros-, Szeben- megyékben kimutatott turisztikai kereslet növekedésénél.

9. táblázat: A turizmus ágazat növekedése Kolozs megyében más megyékhez képest

Megyék	Turizmus ágazat növekedése, a vendéglátóipari egységekben megszállt turisták száma alapján				
	2004	2005	2006	2007	2008
Bihar	100%	100%	98%	105%	105%
Kolozs	100%	109%	124%	144%	152%
Máramaros	100%	116%	123%	138%	135%
Szatmár	100%	105%	103%	151%	158%
Zilah	100%	80%	99%	87%	93%
Fehér	100%	102%	105%	112%	106%
Brassó	100%	106%	115%	132%	138%
Kovaszna	100%	88%	83%	85%	102%
Hargita	100%	85%	87%	85%	77%
Maros	100%	146%	171%	182%	166%
Szeben	100%	106%	118%	153%	134%

Forrás: Saját szerkesztés a Kolozsvár Metropolisz Stratégiájában foglalt adatok alapján

²⁵ Forrás: a városvezetésével készített interjúk, 2009. június

Ha a városi turizmus ágazatát vizsgáljuk Kolozsváron, észrevehető, hogy a vendégéjszakák száma relatív alacsony szinten van; a legtöbb turista csupán egy-két napot tölt a városban.

Ennek oka abban rejlik, hogy sem a kulturális programok, események sem a turisztikai szolgáltatások nem vonzóak a turisták számára annyira, hogy hosszabb időt töltsenek itt, betudható valamint annak a globálisnak mondható tendenciának is, hogy a városi turizmus egyre inkább visszaszorult, főként a vendégéjszakák számát illetően.

10. táblázat: A kolozsvári vendégéjszakák száma 2004–2007 között

Kolozsvár	kolozsvári vendégéjszakák száma			
	2004	2005	2006	2007
Turisták száma	207 639	222 113	234 809	261 343
Vendég éjszakák száma	331 346	373 301	404 312	489 253
Tartozkodás átlagos időtartama (nap)	1,59	1,68	1,78	1,87

Forrás: Saját szerkesztés a Kolozsvár Metropolisz Stratégiájában foglalt adatok alapján

Mivel a városokban az agglomerációs hatások következményeként az üzleti- és sportturizmus egyre nagyobb teret hódít, a vendéglátó-ipari egységek árajánlata ehhez igazodik és nagy mértékben felülmúlja a várost körülvevő rurális vagy szuburbán környezetben működő szálláslehetőségek árait. Ez a tendencia még inkább felerősödik Kolozsvár esetében, hiszen a vendéglátó egységek kapacitása – és itt eltekintünk a minőségi elvárásoktól – a turizmus fejlődési üteménél lassabban bővül, így a városi szállodákban az árak indokolatlanul magas szinten stabilizálódnak.

11. táblázat: Szálláslehetőségek fejlődési üteme Kolozsváron

Vendéglátó egységek száma			
	1996	2001	2006
Vendéglátó egységek száma	21	21	54
Szálláshelyek száma	3127	3300	3387

Forrás: Saját szerkesztés a Kolozsvár Metropolisz Stratégiájában foglalt adatok alapján

Míg 2004-től kezdve a városban a turisták száma évente közel hét százalékkal növekedett, s 2007-re már tizenegy százalékos éves növekedés észlelhető, ezzel ellentétben a szálláshelyek száma csak két százalékkal bővült.

II.3. Kolozsvár és a metropoliszövezet közműfejlesztési projektjei

II.3.1. A szuburbanizáció hatása a közmű beruházásokra

A nagyvárosok szűkebb-tágabb környezetében intenzív gazdasági fejlődésnek lehetünk tanúi, ami nagyban hozzájárul a nagyváros közeli települések gazdasági felzárkózásához. Ez a folyamat gyakran a környező kisebb települések adóbevételeinek ugrásszerű növekedéséhez vezet, ami a nagyvárosi vezetés szemében amolyan „potyautassá” teszi őket, hiszen a befektetők a nagyvárosok jellegzetes szolgáltatásai (oktatás, kutatásfejlesztés, adó és pénzügyi tanácsadás stb.) miatt választanak maguknak telephelyet a város menti településeken. Az így keletkezett egyensúlytalanság orvoslására létesülnek a metropoliszövezetek önkormányzati társulásai, hogy metropoliszövezet mágnestelepülésének csökkenő adóbevételeit szervezett együttműködés által kompenzálják.

A városburjánzás – „urban sprawl” – mellékhatásai az autósforgalom gyors növekedése, a közművesítés beruházási igényének hirtelen megugrása, a hulladékgazdálkodás, oktatás, egészségügyi ellátás méretgazdaságosságának csökkenése. S mivel ezen szolgáltatások rendszerint a nagyváros környéki települések költségvetését terhelik, a helyi városgazdák hajlanak az együttműködésre, s egy közös metropoliszövezeti stratégia megfogalmazására.

Románia esetében nem annyira ez a felismerés, mint inkább egy felülről jövő intézkedés vezetett a jelen 11 metropoliszövezeti társulás létesítéséhez, hiszen a strukturális alapok hatékony igénybevételéhez előnyösebb metropoliszövezetként, közös stratégiával pályázni.

Kolozsvár metropoliszövezet stratégiájának egyik legfontosabb fejezete a közműberuházások felgyorsítása a környező falvakban és községekben, ami látványosan illusztrálja azt a tényt, hogy nagyvá-

rosunk növekedése, tudatos várostervezés és előkészítő területrendezés hiányában, a sok esetben alapszintű szolgáltatásokat is nélkülöző, mindeddig elhanyagolt s továbbra is felkészületlen területeket, településeket foglal el. Felmerül az a kérdés, hogy a metropoliszövezeti stratégia következtében megpályázott és kivitelezett befektetések a környező településhálózatot viszonylag versenyképes ellenpótlusként, vagy mindössze a nagyváros csomópontjába becsatolt alvó, esetleg termelőteleppé fejleszti, változtatja.

Az alábbiakban a Kolozsvár metropoliszövezet közmű-infrastruktúrájának jelenlegi állapotát mutatjuk be.

II.3.2. Kolozsvár metropoliszövezet közmű-infrastruktúrájának jelenlegi állapota

Közszállítás

Kolozsváron és a környező településeken a közszállítást a Helyi Közhasznú Közszállítási Társaság biztosítja. A közszállítási infrastruktúra 8 villamosvonalból, 6 trolibuszvonalból és 32 autóbuszvonalból áll, ebből 8 vonal a központi és szomszédos települések közötti közszállítást adja.

A városi közjárműflotta jelenlegi állapotát és szállítási kapacitását az alábbi táblázatban foglalja össze.

12. Táblázat : A közszállítási járművek jelenlegi állapota

Közszállítási közhasznútársaság	Elhasználódás	Kapacitás
227 busz	60%	140 630 utas naponta
109 trolibusz	65%	112 080 utas naponta
40 villamos	100%	6 300 utas naponta

Forrás: Kolozsvár metropoliszövezet stratégiája, 2009

A közszállítást fejlesztő programok keretében, a Kolozsvár metropoliszövezet stratégiája alapján, prioritást élvez a fenntartható közlekedési formák támogatása, így a négy városon belüli villamosvonal meghosszabbításával a villamoshálózat lefedi majd a Munka Sugárút-Apahida-Reptér útvonalat, továbbá az Apahida-Zsuk-Nokia te-

lephely útvonalat, a Szászfenes–Gyalu útvonalat valamint az Avas utca–Máramaros–Kerekdomb–Bács–Rédely útvonalakat.

Ivóvízellátás és csatornahálózat

2008-as adatok alapján Kolozsváron a háztartások 99%-a és a vállalkozások 100%-a van az ivóvízhálózathoz csatlakozva, ami a gyalui víztárolóból és a szászfenesi földalatti forrásból látja el a ivóvízzel a lakosságot. A csatornahálózathoz Kolozsváron a háztartások 88%-a (19 882 háztartás) és a vállalkozások 94%-a (3099 vállalkozás) csatlakozik.

A metropoliszövezet egészét tekintve, a nagy lemaradás a közművesítés terén a környező falvakat érinti:

- nincs olyan település, amely létező csatornahálózatához a háztartások több mint 70%-a csatlakozott volna;
- Szászfenes az egyetlen település, ahol a háztartások 35-70%-a csatlakozott a csatornahálózathoz;
- Ajtony, Apahida, Kisbács, Gyalu településeken a háztartások kevesebb, mint 35%-a csatlakozott a csatornahálózathoz;
- a többi tíz településen nem létezik csatornahálózati infrastruktúra.

Ivóvízellátás szempontjából az infrastruktúra valamivel fejlettebb a Kolozsvár környéki falvakban:

- három településen, Boncidán, Szászfenesen és Zsukon, az ivóvízhálózathoz a háztartások több mint 70%-a csatlakozott;
- négy településen Apahidán, Kajántón, Kolozson és Gyalun a háztartások 35-70%-a a községi vízellátó egységtől kapja a vizet;
- négy településen, Ajtonyon, Kisbácson, Magyargarbón és Peterden ez az arány 35% alatt van.

A többi öt településen nincs kiépítve az ivóvízhálózat. Ahhoz, hogy a vízhálózat az európai standardoknak megfelelően, Kolozsváron és a metropoliszövezet területén, a közeljövőben több beruházási program van eltervezve: új víztároló létesítése Meleg-Szamoson, a gyalui víztisztító állomás felújítása, a vízvezetékrendszer felújítása Kolozsváron, a földalatti vízforrás karbantartási munkálatai Szászfenesen.

Az Észak-Nyugati régió viszonylatában, a Kolozs megyét átszelő két fő vízvezeték (Gyalu–Kolozsvár–Szamosújvár illetve Várfal-

va-Torda fővezeték) felújítási munkálatai miatt, más megyékhez képest a vízművek fejlesztésével kapcsolatos beruházások a legnagyobbak. Rövidtávú célt képez továbbá Kolozsvár, Szamosújvár és Dés vízműhálózatának felújítása, a községek közül pedig Gyalu, Szászfenes, Boncida, Iklód, Nagykapus, Egeres, Magyargorbó, Kisbács teljes körű vízellátásához szükséges beruházások megvalósítása. Középtávon Kolozs, Kolozsborsa, Dobóka, Szarvaskend, Alsó-Kosály, Alsógyékényes, Kecsed, Ördöngösfüzes, Kackó községek csatornahálózatát tervezik kiépíteni a megye területén. A másik fő vízvezeték mentén, Várfalva és Torda között, Várfalva, Aranyos-szentmihály, Szind, Torda és Aranyosgyéres települések teljes vízellátását tervezik megvalósítani a Gyalui víztárolóból.

Távfűtészálózat

A távfűtési infrastruktúra kizárólag Kolozsvár területét fedi le, és a lakónegyedi hőközpontokból látja el a háztartásokat meleg vízzel és hőenergiával. A lakónegyedi hőközpontok a Hőszolgáltató Közhasznu Társaság tulajdonát képezik, amit a helyi tanács üzemeltet.

A társaság adatai alapján 2008-ban mindössze 1695 háztartás és 379 vállalkozás vagy intézmény használja a távfűtési szolgáltatást Kolozsváron. A távfűtési hálózat késői és késlekedő felújítási beruházásai miatt továbbra is alacsony hatásfokú lakónegyedi hőközpontokhoz csatlakozott háztartások száma 1990 óta majdnem felére csökkent. A legtöbb háztartásban mára már saját hőközponttal fűtenek, habár a távfűtés korszerűsítésével a lakásonkénti saját hőközpontba való beruházás már nem lenne gazdaságos.

Villamosenergia-szolgáltatás

A villamosenergia-ellátás helyzetét 2008-ban a metropoliszövezetet alkotó községekben és Kolozsváron a következő adatok tartalmazzák.

13. táblázat: Villamosenergia-ellátás a Kolozsvár metropoliszövezet településeiben

Villamosenergia					
Villamosenergia-ellátás a metropoliszövezetben					
Helység	Fogyasztók/ Háztartások száma	Napi átlagos fogyasztás/ház- tartás/kWh	Kisvállalkozók - Ipari Ipari fogyasztók száma	Nagyvállalkozók - Ipari fogyasztók száma	Km hálózat
Kolozsvár	132 959	3	11 572	46	381,97
Ajtony	427	1	40		17,7
Apahida	1744	3	290	12	28,24
Kisbács	1503	3	221	3	18,22
Bonchida	980	2	132	3	114,8
Kolozsborsa	622	2	68		12,9
Magyarkályán	350	1	76		11,81
Kajántó	480	3	121		10,56
Csűrűlye	165	4	62		7,47
Kolozs	934	2	110		9,51
Erdőfelek	918	2	166	1	10,12
Szászfenes	5570	2	733	11	25,24
Kolozsgarbó	292	2	87		12,7
Gyalu	2 346	5	319	5	27,41
Zsuk	1 167	2	153	5	18,52
Peterd	315	2	60		10,4
Tordatúr	498	4	85	1	15,8
Borsaujfalu	258	1	58		12,7

Forrás: Kolozsvár metropoliszövezet Stratégiája, 2009

- A villamosenergia-hálózathoz csatlakozott háztartások száma:
- három településen, Szászfenesen, Gyaluban és Zsukon a háztartások több mint 70%-a van a villamosenergiaellátó-hálózatra csatlakoztatva;
 - nyolc településen a háztartások 35-70%-a van a villamosenergia-hálózatra csatlakoztatva;
 - hat településen a háztartások több mint 35%-ában van bevezetve a villany: Magyarkályán, Kajántó, Csűrűlye, Kolozsgarbó, Peterd, Borsaujfalu.

Földgázellátási infrastruktúra

A földgázellátási infrastruktúra a legfejletlenebb a Kolozsvár metropoliszövezetben. 2006-os adatok alapján a metropolisz vonzáskörzetét alkotó 19 községből csak 7-ben van gázellátás, ezek községek mindegyike a Kolozsvárt övező szuburbán gyűrű mentén helyezkednek el: Apahida, Kisbács, Szászfenes, Felek, a távolabbi vagy félreeső falvakban egyáltalán nincs kialakítva földgázellátás.

A metropoliszövezet önkormányzati társulása az elkövetkezendő három évben tervek szerint megvalósítja a Kolozsborsa Szamosújvár-Nagyiklód-Zsuk földgázfővezetékhez való csatlakozást illetve Kajántó község a Kolozsvár-Kisbács-Gyalú-Bánffyhunad-Csúcsa fővezetékhez való csatlakozást.

Hulladékgyűjtés

A hulladéklerakat a Kolozsvártól 5 km-re fekvő Patarét településen van elhelyezve, ahol 2010-ig engedélyezett a városi és községi hulladékok raktározása illetve megsemmisítése, tekintettel arra, hogy a pataréti hulladéktelep kapacitása már nem teszi lehetővé a begyűjtött szemét raktározását.

Idei év során felújításra kerül a Szászfenesi és Kolozsgorbói szemételep, mivel ezek sem teljesítik a szeméttárolással kapcsolatos standardokat. A hulladékgyűjtés hat szolgáltató végzi Kolozsváron és a környező településeken az alábbi táblázatokba foglalt adatok alapján.

14. táblázat : Hulladékgyűjtési szolgáltatások Kolozsváron

Szolgáltató neve	Magánházak száma	Panellakások száma	Szolgáltatás ára áfa nélkül	Vállalkozások/ Intézmények száma	Szolgáltatás ára áfa nélkül
Salprest S.A. (Salubritate-Brantner-Veres S.A.)	46 350	200 004	3,57 RON/fő/hónap	6617	36,97 RON/köbméter
Prival Ecologic	100	225	3,53/RON/fő/hónap	2310	29,5 RON/köbméter
Valmax Impex	107	199	3,49/RON/fő/hónap	2165	30 RON/köbméter
Eco-Prisal	43	47	5,05/RON/fő/hónap	2310	40 RON/köbméter

**15. táblázat : Hulladékgyaldálkodási szolgáltatások
a Kolozsvár környéki vidéki településeken**

Helység	Szolgáltató	Szolgáltatás ára áfa nélkül	Begyűjtés gyakorisága
Ajtony	Valmax	5 RON/hónap/háztartás	hetente
Apahida	Strict Prest	4,7 RON/hónap/háztartás	hetente
Kisbács	Bratner Veres		hetente
Boncida	Bratner Veres	8 RON/hónap/háztartás	hetente
Kolozsborsa	Bratner Veres	7 RON/hónap/háztartás	hetente
Magyarkaján	Bratner Veres		hetente
Kajántó	Bratner Veres	4,7 RON/hónap/háztartás	hetente
Csűrűlye	Bratner Veres	8,5 RON/hónap/háztartás	hetente
Kolozs	Eco Prisal		hetente
Felek	Bratner Veres	6 RON/hónap/háztartás	hetente
Szászfenes	Salprest	5,5 RON/hónap/háztartás	hetente
Kolozsgarbó	Bratner Veres		hetente
Gyalu	Salprest	5,5 RON/hónap/háztartás	hetente
Zsuk	Bratner Veres	6 RON/hónap/háztartás	hetente
Peterd	Salprest	8 RON/hónap/háztartás	hetente
Tordatúr	Valmax	7 RON/hónap/háztartás	hetente
Borsaujfalu	Strict Prest		2 hetente

Forrás: Kolozsvár metropoliszövezet Stratégiája, 2009

A lakosság életszínvonalának növekedése, az építőipar várható további fellendülése, hozzájárul a hulladéktömeg folyamatos növekedéséhez, ezért 2016-ig a hulladékmennyiség várhatóan 1%-al nő évente.

16. táblázat : Hulladéktömeg várható növekedése

	2008	2016
Hulladék típus	tonna/év	tonna/év
Háztartási	92 856	111 970
Utcai	22 056	22 666
Vállalkozások könnyűhulladéka	17 411	20 993
Építkezési hulladék	11 607	13 996
Összesen	143 297	173 626

Forrás: Kolozsvár metropoliszövezet Stratégiája, 2009

Összefoglaló

Kolozsvári közösségi fejlesztések és az adminisztratív kapacitás

Az európai területfejlesztési gyakorlat újra a várost tekinti a legfontosabb közigazgatási egységnek.

Hasonló tendencia mutatkozik Romániában is, ahol elsősorban a strukturális alapok hatékony felhasználása érdekében a városok, illetve újonnan létesült metropoliszövezetek szintjén elindult a helyi sajátosságok és versenyképességek kiaknázását célzó stratégiai tervezés és területfejlesztés gyakorlata.

Az Európai Unió kötelezővé tette az önkormányzatok és önkormányzati társulások számára, hogy hosszú távú, politikai mandátumok által kevésbé befolyásolt, integrált stratégiai tervekkel összeegyeztetve használják fel a strukturális alapokból származó területfejlesztési támogatásokat.

2007. május 2-án elfogadásra került a fenntartható európai városokról szóló Lipcsei Charta, melynek keretében a tagállamok városfejlesztéssel megbízott miniszterei közös elvekben és stratégiákban állapodtak meg. „A városok hosszú távon nem tölthetik be a társadalmi fejlődés és a gazdasági növekedés motorjaként a lisszaboni stratégiában leírt szerepüket, amennyiben nem sikerül megőrizniük a társadalmi egyensúlyt a városokon belül és a városok között, miközben megvédik kulturális sokféleségüket és kimagasló színvonalat mutatnak a várostervezés, az építészet és a környezetvédelem területén. Ezért egyre inkább szükségünk van olyan teljes körű stratégiákra, s minden, a városfejlesztési folyamatban érintett személy és intézmény koordinált fellépésére, melyek túlmutatnak az egyes városok határain. A kormányzat minden – helyi, regionális, nemzeti és európai – szintjére felelősség hárul városaink jövőjének alakításában. Ahhoz, hogy a többszintű kormányzat valóban hatékony legyen, az ágazati politikák közötti koordinációt fejleszteni kell, és ki kell alakítani az integrált városfejlesztési politika iránti elkötelezettséget. Biztosítanunk kell továbbá, hogy azok a szakemberek, akik e politikák megvalósításával foglalkoznak a különböző szinteken, megszerezzék a

fenntartható városok és közösségek kiépítéséhez szükséges általános tudást és képességet” (Lipcsei Charta, 2007).²⁶

Felmerül a kérdés Kolozsvár esetében, hogy egy részlegesen decentralizált, korlátolt döntéshozói képességgel felruházott romániai önkormányzatnak milyen lehetősége nyílik a hosszú távú versenyképességet erősítő stratégiai tervezet gyakorlatba ültetésére.

A hatékony városfejlesztés egyik alappillére a megfelelő *adminisztratív kapacitás, amely egyaránt jelent (i) pénzügyi és (ii) szak tudásban megmutatkozó kapacitást.*

(i) Ami a *pénzügyi kapacitást* illeti, az első fejezetben láthattuk, hogy az önkormányzati költségvetés növekedése ellenére Kolozsváron, s a romániai városokban általában, a beruházás jellegű ráfordításoknak továbbra is elenyésző hányadát képezik az önkormányzat által kiutalt összegek. Joggal feltételezhető tehát, hogy az önkormányzati finanszírozás átfogó átszervezése nélkül hosszú távú stratégia megvalósítása gyakorlatilag kizárt. A központi kormányzat felől érkező juttatásokat az önkormányzat csak a törvény által meghatározott célra használhatja fel, ami minden tétel esetében előre megszabott, többnyire működési költségfinanszírozást jelent (oktatók bérezése, fogyóanyag beszerzése, szolgáltatások stb.).

Így, az önkormányzatok számára semmilyen mozgástér nem kínálkozik a helyi sajátosságok és versenyelőnyök kiaknázására, illetve a gazdasági fejlettségi szintjüknek megfelelő beruházási igények megfogalmazására és ezek előtérbe helyezésére.

A nemrég létrejött Kolozsvár metropoliszövezet önkormányzati társulása és vadonatúj stratégiája gyakorlatilag központi költségvetési függőségben, helyileg tehát légtüres térben működne.

A stratégiai terv megvalósításának esélyeit csökkenti az a tény is, hogy a benne foglalt közösségi programok megvalósításának ütemezése a helyi költségvetés bevételeinek ütemezésével nincs összehangolva, az egyes programok pedig merőben ad-hoc szelekció folytán kerülnek megvalósításra.²⁷

Amennyiben a központi szabályozás és az önkormányzati finanszírozás gyakorlata nem szerveződik át, Kolozsváron, illetve Romá-

26 <http://www.eukn.org/binaries/eukn/eukn/policy/2007/8/leipzig-charta-adr-hu.pdf>

27 Forrás: Kolozsvár önkormányzat vezetőivel végzett interjúk alapján.

niában, nem beszélhetünk versenyképes és korszerű városfejlesztésről. Kolozsvár sajátos helyzete abból is adódik, hogy a tizenkét éven át tartó Funar-korszak alaposan rányomta a bélyegét a helyi kezdeményezésekre. A Kolozsvár metropoliszövezet stratégiája szerint: „Kolozsvár esetében nem beszélhetünk olyan városfejlesztésről, amelyet a helyi közösség, lakosság és a vállalkozások magukénak éreznének... jelenleg Kolozsváron a különböző érdekcsoportosulások különálló ügyműködéséről beszélhetünk, semmiképp sem helyi cselekvő közösségről, amely az egyéni profitorientált-ság helyett a közös stratégiai célnak elkötelezve, a további érdekcsoportosulásokkal együttműködne.”

Az alulról jövő kezdeményezések terén, amelyek a közösséget alkotó vállalkozói, szociális és intézményi csoportosulások hosszú távú együttműködését biztosítanák, Kolozsvár jelentős hátrányt szenved.

(ii) Jelen kutatás keretein belül nem áll módunkban részletesen elemezni a helyi önkormányzati *alkalmazottak megfelelő képességét és vezetői képességét* – ami az adminisztratív kapacitás elengedhetetlen összetevője. Érdemesnek tartjuk megemlíteni viszont a humán erőforrás kapacitását illetően, hogy a kolozsvári önkormányzat keretén belül egyetlen alkalmazott feladatkörébe tartozik a metropoliszövezet stratégiai tervének elkészítése, míg más városokban mindez külföldi tanácsadói szolgáltatások igénybevételével és a helyi közösség aktív bevonásával történik.

A közösségi és szociális programok szakszerű megvalósítása nehezésgbe ütközik azért is, mert Kolozsváron az önkormányzat nem rendelkezik szakképzett human erőforrással, amely a sport-, kultúra-, oktatásügyben jártas lenne, s szakértői bizottságokat tudna kialakítani.

A technikai vagy végrehajtói feladatkörök mellett, az önkormányzat meghatározó szereppel rendelkezik viszont a közszolgáltatások és következképpen a városi térrendszer és a benne zajló folyamatok helyi igényekhez való igazításában. Az önkormányzatnak fontos a szerepe a pénzügyi- és a helyi adópolitika „finomhangolásában”, az ösztönző finanszírozási politika kidolgozásában, valamint a kezdeményezések koordinálása, a befektetőkkel való kölcsönös egyeztetések, egyezkedések terén.

A hálózatépítés és helyi kezdeményezések sikeréhez elengedhetetlen a közösségi programok részvételi demokrácián alapuló támogatottsága. A részvételi demokrácia működése azon az elven alapul, hogy az állam mellett a társadalom és a gazdaság szereplői is részt vesznek a környezetüket alakító folyamatokban. Így a városlakók, állampolgárok teret kapnak az önkormányzati döntések előkészítésében és megvalósításában, ami megkönnyíti a kommunikációt a helyi közösségi szereplők között. Ezáltal az állampolgárok megtanulnak nemcsak egyéni szinten, hanem közösségben is gondolkodni és kommunikálni.²⁸

Az állampolgári részvétel bevonásának technikái széleskörűek, többek között az alábbiakat ölelik fel:

- igény- és véleményfelmérés: kérdőívek, interjúk, telekommunikáció útján;

- információcsere, véleményalkotás: szórólap, média, lakossági fórum, vitanap, helyszíni bejárás;

- közös tervezés: egyeztetés, tárgyalás, petíció, népszavazás, munkacsoport;

- együttműködés, kooperáció: kerekasztal, mediáció, fórumok, helyi partnerségek. Az állampolgári részvételt támogató intézkedések különös fontossággal bírnak a posztkommunista városok fejlesztésében, hiszen a kommunista korszak egyik nem kívánt öröksége a közösségi érdekektől való elfordulás és a civil szerepvállalás társadalmi elismerésének meghiúsulása. Közösségi szerepvállalás és kezdeményezés nélkül nincs lehetőség a helyi érdekeknek leginkább megfelelő alulról jövő intézkedések mobilizálására és a lokálpatriotizmus erősítésére, ami hosszú távon a hatékony városmarketing alapját képezi.²⁹

Habár a közösségi szerepvállalás hiánya szinte mindegyik helyi önkormányzat számára problémát jelent Romániában, pár „best practice” („jó gyakorlat”) példa sikere biztató lehetne a kolozsvári önkormányzat számára is, hogy a megfelelő kezdeményezések visszhangra találjanak a helyi lakosság körében.³⁰

28 Cole, R. L. (1974), Citizen participation and the urban policy process

29 Braun, E. (2008), City Marketing: Towards an Integrated Approach, PhD thesis, ERIM, Erasmus School of Economics

30 Pro Demokrácia Egyesület- Asociatia Pro Democratie : Exista participare publica in Romania? <http://www.ce-re.ro/documente&c=7>

Követendő lehet a brassói helyi költségvetés megvitatásának kezdeményezése, a lakosság körében végzett interjúk, kérdőívezés alapján. A kérdőívezés a helyi adók befizetésekor valósult meg, amikor minden adófizető városlakó véleményét kikérték a megvalósítandó fejlesztési programok értékeléséről. Hasonlóan sikeres példa a Moreni városban (Dâmbovița megye) történt kezdeményezés, amely a lakosság megkérdezése alapján döntött a hulladékgyűjtésközpontok építéséről.³¹

Habár az adminisztratív kapacitás és a közösségi szerepvállalás generálása egyre nagyobb fontossággal bír, a közösségi politikák és szociális programok megvalósítása önmagában nem elég a lakosság jólétének megvalósításához. A jólét megteremtése és növelési lehetősége az erős gazdasági alaptól függ, amelyben a versenyképesség, infrastrukturális fejlettség, fizikai elérhetőség, mint "kemény" tényezők, meghatározóak. Enélkül a szociális és közösségi programok hatása csak átmeneti lesz, hosszú távú fejlődést pedig csakis a helyi gazdaságnak a kor követelményeivel összehangolt fejlődése révén lehet elérni. Nyilvánvaló azonban, hogy mindezek emellett nem szabad megfelelkezni az olyan „puha” tényezőkről sem, mint a jó lakáshelyzet, a szabadidős és kulturális szolgáltatások, tiszta környezet és természeti vonzerő, amelyek a magasan képzett munkavállalók letelepedési döntéseiben igazoltan meghatározóak.

Kolozsvár jövőbeli fejlődése és településfejlesztési programjainak sikere nagyban függ tehát attól is, hogy mennyire lesz képes az önkormányzat és a város teret engedni és hasznot húzni az alulról jövő kezdeményezések potenciálisan ígéretes kreativitásából, a város összképét meghatározó lokálpatriotizmusból, valamint a kulturális szolgáltatások sokszínűségéből. Annál is inkább, mert az elmúlt tizenöt év felülről jövő decentralizációs törekvései ellentmondásos eredményeket produkáltak, főként az uniós és helyi intézkedések összehangolását célzó „legkisebb közös többszörös jellegű” politikai megoldások miatt, amelyek minimális befektetéssel és radikális reformtörekvéseket mellőzve próbálnak az uniós gyakorlat előírásainak papíron megfelelni.

31 Pro Demokrácia Egyesület – Asociația Pro Democratie: Bugete locale planificate participativ – Ghid de bune practici (2008), <http://www.apd.ro/publicatie.php?id=51>

Bibliográfia:

- Tiebout, C. (1956): A Pure Theory of Local Expenditures, *The Journal of Political Economy*, 64(5):416-24
[http://www.journals.uchicago.edu/action/doSearch?searchText=\(Tiebout\)+AND+\[journal:+jpe\]&x=0&y=0&startPage=0&sortBy=relevancy&target=&filter=single&displaySummary=false](http://www.journals.uchicago.edu/action/doSearch?searchText=(Tiebout)+AND+[journal:+jpe]&x=0&y=0&startPage=0&sortBy=relevancy&target=&filter=single&displaySummary=false)
- World Bank (2008): Public Administration Finance Romania,
http://web.worldbank.org/external/default/main?pagePK=51083066&piPK=51083078&theSitePK=258599&menuPK=64187510&searchMenuPK=311712&theSitePK=258599&entityID=000334955_20080613040533&searchMenuPK=311712&theSitePK=258599
- World Bank (2007): Public finance, governance, and growth in transition economies: empirical evidence from 1992–2004,
http://econ.worldbank.org/external/default/main?pagePK=64165259&theSitePK=469372&piPK=64165421&menuPK=64166093&entityID=000016406_20070615144714
- World Bank (2001): Local Social Services Delivery Study, Romania. Vol. 2: Main Report
- World Bank (2001): The Sustainable Financing of Investments in Municipal Infrastructure
- Nagy István: Adóbefizetések és kormányzati transzferek Székelyföldön, Sapientia EMTE Doktori dolgozat, 2007
- Butyka Loránd (2007): Decentralizáció és Dekoncentráció, *Korunk III évfolyam*, Június, Kolozsvár
- Bakk Miklós (2007): A visszavonható ténylegesség, *Korunk III évfolyam*, Június, Kolozsvár
- Cristian Preda (2005): Partide și alegeri in România postcomunistă 1989–2004, Editura Nemira, Bucuresti
- Johnston, L., Coaffee, J. (2004): Managing Change, Complexity and Pragmatism in Local Government Modernisation: Experiences of Area Decentralisation, CLES Policy Briefing, Centre for Local Economic Strategies, Manchester
- Cole, R. L. (1974), *Citizen participation and the urban policy process*. Lexington, MA: D. C. Heath
- Braun, E. (2008), *City Marketing: Towards an Integrated Approach*,

- PhD thesis, ERIM, Erasmus School of Economics
- Etkowitz, H. (2003): The Triple Helix of University-Industry-Government Interaction, *Social Science Information*, 42 (3), 293-337
- Asociata Pro-Democratia, (2001): Bugetele locale intre teorie si practica, Műhelytanulmány, <http://www.apd.ro/publicatie.php?id=11>
- Kolozsvár metropoliszövezet Fejlesztési Stratégiája (2009), Kolozsvári Helyi Tanács
- 2006 évi 273. Számú Helyi Közpénzügyi törvény
1991. évi 69.számú közigazgatási törvény
- 2001 évi 215. számú helyi közigazgatási törvény
2004. évi 339. számú decentralizációs törvény
2006. évi 195. számú decentralizációs kerettörvény

Függelék:

F1. Táblázat

**Az önkormányzatok és központi kormányzat együttműködése
a szociális közszolgálat terén**

Szolgáltatás	Kizárólagos hatáskör	Megosztott hatáskör	Delegált hatáskör
Helyi önkormányzatok			
családi erőszak megfékezésére nyújtott alap és speciális szociális szolgáltatások	X		
gyerekvédelmi és időskori szociális ellátás (alapszolgáltatások)	X		
alapellátás fogyatékosoknak		X	
orvosi-szociális ellátás problémás szociális helyzetben levő személyeknek		X	
szociális lakások építése		X	
szociális juttatások		X	
Megyei Tanács			
alap és speciális szolgáltatások családon belüli erőszak áldozatainak	X		
speciális szolgáltatások időskorúaknak	X		
orvosi-szociális ellátás problémás szociális helyzetben levő személyeknek		X	
alap és speciális szolgáltatások a gyerekvédelem területén		X	
speciális szolgáltatások fogyatékosoknak		X	
speciális oktatás		X	
Központi Közigazgatás			
állami segély fogyatékos gyerekeknek és időskorúaknak			X

Forrás: Szociális és Munkaügyi Minisztérium, 2008

F2. Táblázat: A kolozsvári metropoliszövezet községei számára kiemelt fontosságú tervjavaslatok

Önkormányzat		
1	Ajtony	<ol style="list-style-type: none"> 1. A község ivóvíz-ellátási és csatornázási hálózatának kiépítése (tervezés alatt). 2. Öregotthon létesítése (tervezés előtt). 3. 103 G jelzésű megyei út felújítása Tordatúr–Pustacsán–Ajtonygyörgyfalva szakaszon (tervezés előtt). 4. Községi utak és utcák aszfaltozása Ajtonyban és Rödön (tervezés előtt).
2	Apahida	-
3	Kisbács	<ol style="list-style-type: none"> 1. 3.2.2.-es altengelybe sorolt integrált fejlesztési terv: Vízellátási és csatornázási hálózat kiterjesztése Kisbácsban; főhálózat bevezetése és vitzisztító állomások kiépítése Nádaspapfalván és Nádaskorodon; Községi út aszfaltozása Nádaskorodon; Művelődési ház felújítása Szucságon (tervezés alatt). 2. 3.2.2.-es altengelybe sorolt egyszerű fejlesztési terv, pályázat és tervezés alatt. 3. Vízellátási és csatornázási hálózat bevezetése a kisbácsi cigánytelepen.
4	Bonchida	<ol style="list-style-type: none"> 1. Csatornázás bevezetése Bonchidán és Válaszúton. 2. Vízhálózat bővítése Gyulatelkén és Marokházán. 3. Vízhálózat felújítása és bővítése Bonchidán és Válaszúton. 4. Községi út- és utcahálózat korszerűsítése, parkolóhelyek létesítése. 5. Bonchidai általános iskola hőszigetelése. 6. Válaszúti iskola bővítése. 7. Új óvoda létesítése. 8. Bonchidai és gyulatelki kultúrotthonok felújítása, korszerűsítése, felszerelése. 9. Bonchidai orvosi rendelőintézet felújítása – helyi és egyéb pénzalapokból. 10. Egészségügyi ellátást biztosító helyszínek létesítése Gyulatelkén és Marokházán – egyéb pénzalapokból. 11. Orvosi rendelőintézet létesítése Válaszúton – egyéb pénzalapokból. 12. A községet átszelő folyóvizek medrének iszaptalanítása. 13. Zöldövezetek és játszóterek kialakítása a 3.2.2.-es fejlesztési altengely értelmében. 14. Erdősítés, csuszamlásos területek feljavítása. 15. Sporttelep létesítése Bonchidán. 16. Bonchidai és válaszúti labdarúgó pályák korszerűsítése. 17. Szelektív szemétbegyűjtés megszervezése – egyéb pénzalapokból.

5	Kolozsborsa	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kolozsborsa és Borsa-telep vízellátása. 2. A község helyi területrendezési tervének felújítása. 3. Kolozsborsa és Borsa-telep csatornázása. 4. Kolozsgyula és Csomafája vízellátása és csatornázása. 5. Kolozsborsai kultúrotthon felújítása. 6. Borsa-pataka fölötti híd építése Borsa-telepen. 7. Gyula-pataka fölötti híd építése Kolozsgyulán. 8. Borsa-pataka fölötti híd felújítása Kolozsborsán. 9. Községi könyvtár építése. 10. Kolozsborsai iskola felújítása. 11. Infrastruktúrafejlesztés: kolozsborsai, borsa-telepi, kolozsgyulai és csomafái községi utak felújításával. 12. Sportlétesítmények fejlesztése a községet ellátó stadion építésével (pályázat leadva). 13. A közvilágítás felújítása a községben. 14. Kolozsborsai polgármesteri hivatal felújítása, korszerűsítése.
6	Magyarkályán	<ol style="list-style-type: none"> 1. Magyarkályáni kultúrotthon építése (kivitelezés alatt). 2. Vajdakamarási általános iskola bővítése (kivitelezés alatt). 3. Sportterem építése Vajdakamaráson. 4. A község faluinak csatornázása és a vízellátási hálózat kiterjesztése Bären (elkezdvé).
7	Kajántó	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kajántói vidéki út korszerűsítése (terve engedélyezve). 2. Magyarmacska – Fejérdi-fogadók közötti vidéki út korszerűsítése (terv engedélyezve). 3. Bodonkúti vidéki út korszerűsítése (terv engedélyezve). 4. Kajántó község úthálózatának korszerűsítése (terv engedélyezve). 5. DC 147-es községi út korszerűsítése Fejérdi-fogadók – Fejérd között és fejérdi utcák korszerűsítése (terv engedélyezve). 6. Háztartási szennyvíz csatornázásának megoldása (terv engedélyezve). 7. Sportterem építése (terv engedélyezve).
8	Csürilye	<ol style="list-style-type: none"> 1. Szelicse, Sütmege és Magyaróság vízellátása és csatornázása. 2. Alsó- és Felsőfüle vízellátása (terv engedélyezve). 3. Háztartási szennyvíz csatornázása Csürilyén. 4. Közvilágítás megoldása Szelistyei-malmoknál és a villamosenergia-hálózat kiterjesztése. 5. DC 90, 91 és 92-es községi utak korszerűsítése (összesen 15,8 km).
9	Kolozs	<ol style="list-style-type: none"> 1. Csatornázás és községi utak korszerűsítése Kolozson (nyertes pályázat). 2. Sós tavakban rejlő turisztikai potenciál fejlesztése (folyamatban van).

10	Erdőfelek	<ol style="list-style-type: none"> 1. Erdőfelek, Györgyfalva, Seregélyes, Bányabükk vízellátása (tervezés alatt). 2. Erdőfelek csatornázása. 3. Bányabükki cigánytelephez vezető út kiépítése (tervezés alatt). 4. 3000 férőhelyes stadion építése. 5. A község úthálózatának felújítása. 6. Közvilágítási hálózat bővítése Erdőfeleken. 7. Játzóterek és parkok kialakítása.
11	Szászfenes	<ol style="list-style-type: none"> 1. Község úthálózatának korszerűsítése - szászfenesi útszakaszok aszfaltozása (tervezés alatt). 2. Csatornázás bővítése a községben (tervezés alatt). 3. Óvoda építése Szászfenesen (tervezés alatt). 4. Általános iskola építése Magyarlónán (tervezés alatt). 5. Polgármesteri hivatal építése (tervezés alatt). 6. DC 96 községi és DJ 105L jelzésű megyei utak felújítása (tervezés alatt).
12	Magyargorbó	-
13	Gyalu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utcahálózat korszerűsítése Gyaluban, Hidegszamoson, Melegszamoson. 2. Vízellátási és csatornázási hálózat felújítása Gyaluban, Hidegszamoson, Melegszamoson. 3. Kultúrotthon és polgármesteri hivatal felújítása Gyaluban. 4. Óvoda építése Gyaluban. 5. Kultúrotthon felújítása Hidegszamoson. 6. Óvoda és iskola építése Gyártelepen - az óvodafejlesztés a 3.2.2.-es fejlesztési altengelyen megpályázva. 7. Szelektív hulladékgyűjtés és elszállítás megoldása a gyalui mikrorégióban. 8. Villamosáram bevezetése a gyalui és hidegszamosi cigánytelepre. 9. Zöldövezetek kialakítása Gyaluban, Hidegszamoson. 10. Közvilágítási hálózat felújítása Gyaluban, Hidegszamoson, Melegszamoson. 11. Híd építése Gyaluban. 12. Híd építése a Kis-Szamoson, Gyaluban.
14	Zsuk	<ol style="list-style-type: none"> 1. Felsőzsuk csatornázása (tervezés alatt). 2. Középszuk csatornázása (kivitelezés alatt). 3. Kötelend csatornázása (tervezés alatt). 4. Visa csatornázása (tervezés alatt). 5. Orvosi rendelőintézet építése Felsőzszukon (kivitelezés alatt). 6. 23 km községi út felújítása. 7. Polgármesteri hivatal bővítése. 8. DC 40-es községi út felújítása (kivitelezés alatt). 9. Közvilágítási hálózat felújítása. 10. Közvilágítási hálózat felszerelése DN1-es főút mentén. 11. Vízellátási hálózat bővítése.

15	Magyarpeterd	<ol style="list-style-type: none"> 1. Háztartási szennyvíz csatornázása Magyarpeterden és Pusztaszentkirályon (tervezés és pályázás alatt). 2. Községi utak aszfaltozása - 13,5 km (tervezés alatt). 3. Tordaegresi és Magyarpeterdi kultúrotthon felújítása (tervezés alatt). 4. Gyalogosutak, útszéli vízlevezetés és gyaloghidak kiépítése Magyarpeterden és Pusztaszentkirályon.
16	Tordatúr	<ol style="list-style-type: none"> 1. Komjátszeg és Mikes gázellátása (1996-ban elkezdett munkálatok). 2. Erdőfelek-Györgyfalva-Ajtony-Rőd-Bányabükk-Pusztacsán-Pusztaszentmárton vízellátási hálózata (tervezés alatt). 3. DC 85-ös községi út aszfaltozása Mikes és Tordatúr között (pályázás alatt). 4. DC 85-ös községi út hídjának megerősítése Mikes és Tordatúr között (kivitelezés alatt). 5. Fémhíd építése Mikesen (tervezés alatt). 6. Támfal építése Komjátszegen (megtervezve). 7. Közpark létesítése Tordatúron (tervezés alatt). 8. Gyalogosjárdák kialakítása Tordatúron. 9. Orvosi rendelőintézet épületszárnyának korszerűsítése Tordatúron. 10. Polgármesteri hivatal épületszárnyának korszerűsítése Tordatúron. 11. Rendőrség épületszárnyának korszerűsítése Tordatúron. 12. Tordatúri kultúrotthon teljes felújítása és bővítése. 13. Pusztacsáni iskola és kultúrotthon teljes felújítása. 14. Komjátszegi iskola teljes felújítása. 15. Mikesi iskola és kultúrotthon teljes felújítása. 16. Tordatúri óvoda teljes felújítása. 17. Villamosenergia-hálózat kijavitása és bővítése. 18. Községi utak lekövezése. 19. Pusztacsáni községi út aszfaltozása 4 km hosszúságban. 20. Komjátszegi községi út aszfaltozása 3 km hosszúságban. 21. Tordatúr község területén levő történelmi emlékművek teljes körű felújítása. 22. A község kútjainak tisztítása és korszerűsítése. 23. Görögkeleti templom építése Komjátszegen. 24. Római katolikus templom külső felújítása. 25. Tordatúri református templom teljes körű felújítása. 26. Kápolnák létesítése a község falvaiban.
17	Borsaujfalu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vízellátási- és csatornahálózat kiépítése. 2. Sporttelep kiépítése (tervezet kormányhatározattal jóváhagyva). 3. Községi utak és utcák felújítása. 4. Középületek és közterek felújítása.

Forrás: Kolozsvár metropoliszövezet stratégiája, 2009